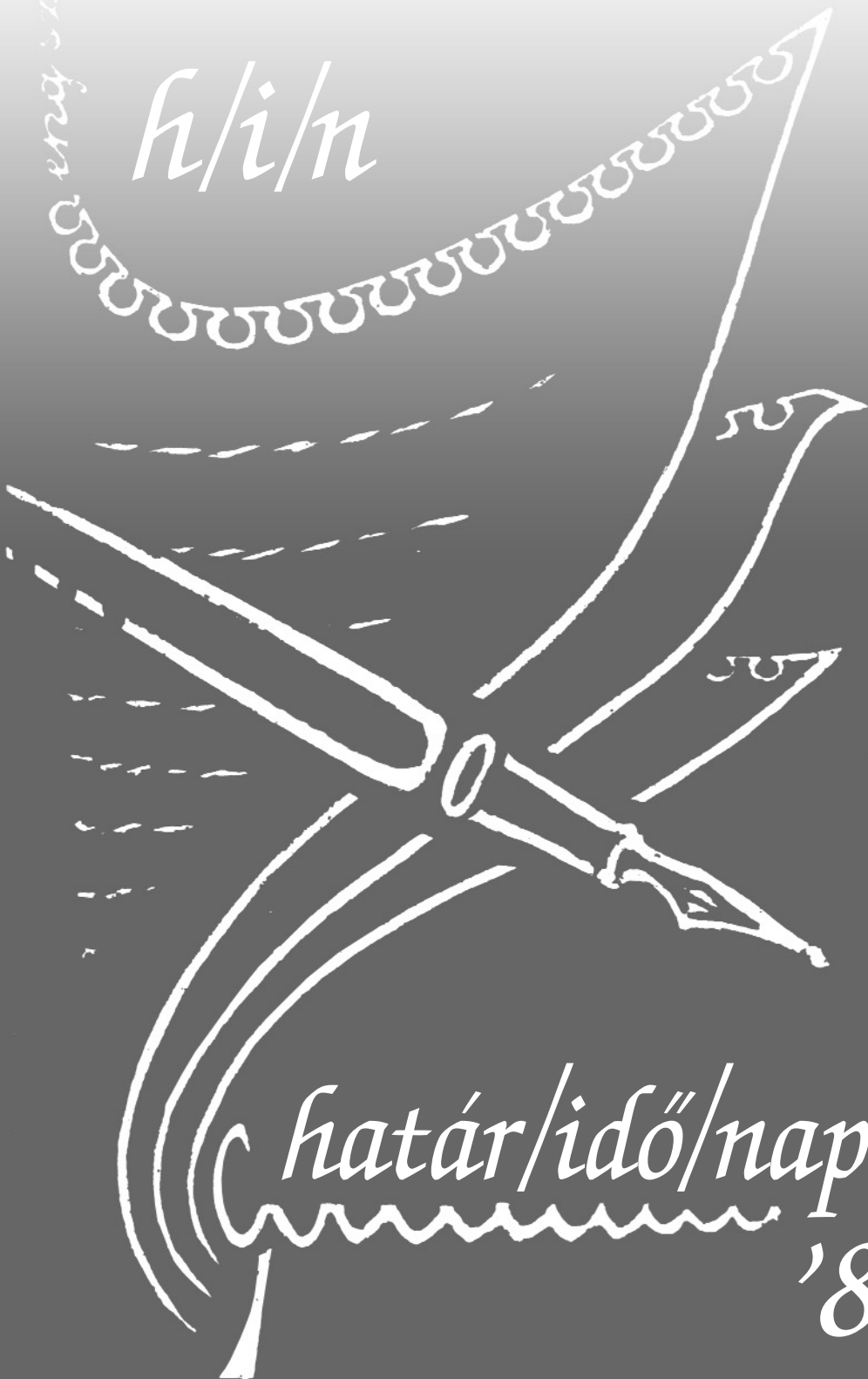

h/i/n

7

határ/idő/napló

'88

Jelenidő

Itthon vagy otthon?

Beszélgetés egy román menekülttel
Márai Sándor: Halotti beszéd (vers)

Vámmentett útijegyzet

Epoca de aur
Miért kellene elmennünk?
Kedves E. és I.!

Jövevényiszavak

Horváth István: Állj meg itt, ahol apáid (vers)

Pro memoria

Az 1977-es nagyváradi találkozóról

Kiemelés tőlünk

I. M. Pacepa: Vörös láthatár 2.
„Nem egyedül Ceausescu a bűnös”
(Beszélgetés Dan Petrescu íróval. Liberation, 1988. 01. 27., 28.)

Időközben

Az Erdéllyel kapcsolatos események kronológiája 1987
Híradás a Magyar Demokrata Fórumról
Az MDF nyilatkozata és ajánlásai
A Megbékélés Közössége menekültügyi jegyzőkönyve
Rövid beszámoló a Menedék Bizottság eddigi tevékenységéről

Más...

Hűség és szolgálat?! (A D. Nagy Gyula-émlékkönyvről)
Újabb reformációi felhívás (Tőkés István levele)
„Szabadságunk ugyan álom...” (Sütő András: Álomkommandó)
Ajánló bibliográfia az Erdéllyel kapcsolatos magyarországi könyvkiadásból
– 1987/2. félév
Hírek, események
A /Határ/ídő/napló/ 1987. évi számainak tartalomjegyzéke

Lapszélre

Március tizenötödike (vers)

Román és angol nyelvű összefoglaló

Jelenidő

Évekkel ezelőtt barátainkkal a Bulgáriában élő több milliós török nemzetiségről beszélgettünk. Helyzetük odáig romlott, hogy az arra a célra szolgáló formanyomtatványon „spontán” módon, „szabad akaratukból” kérhették, hogy mohamedán neveiket felválthassák szláv hangzásúakra. Aztán hallottunk falvak fizikai tönkretételéről, az utcán törökül beszélők megveréséről, s a bolgár „bolsinsztvo” nemzeti öntudataról. A török állam pedig minden fórumon tiltakozott az elnyomás ellen. Míg nálunk...?

Azóta a nemzetközi változások utat nyitottak a „megengedett” nyilvánosságnak, a sokat keményedő romániai helyzet megismerésének. A magyar vezetés megközelítőleg ugyanazokért a negatív megnyilvánulásokért emelheti föl szavát (végre) – bár az eseményektől máig messze elmaradva legalább tízéves hátrányt kellene hónapok alatt behoznia.

A „suttogó” Erdély-járók pedig saját korábbi analíziseiket olvashatják nap mint nap az újságokban, mialatt a tízezres méreteket öltő nemzetiségi erózió, az „innen el” olykor karkai abszurdításokat súroló kényszermozgásainak megértői próbálnak lenni. Emlékeiket, benyomásaikat rögzíteni akarják, hogy független elveiket ne váltassák velük aprópénzre. Az „Erdélyezés” felszabaduló energiáitól a „minek jönnek ide a románok?” szélsőségéig mozog a tapasztalati skála: most egy egész nemzet vizsgálzik Európából.

Mi lehet a feladata ennek a kiadványnak, amely rövid léte alatt több adatot jegyezhetett le, mint addig hosszú évek során. A „gyűjtögetők” hiába szeretnének csak tárgyilagos rögzítői lenni az itteni-ottani eseményeknek, a határ vonala túl vastagon meghúzott, az idő felgyorsult: nem az elmélkedés, hanem a gyakorlati tettek ideje, a higgadt naplóvezetést megnehezíti a feltorlódott információk tömege. A próbálkozás hitele azonban az, hogy külső szorításnak, napi-politikai döntéseknek nem engedve végezzék a dolgukat az arra vállalkozók. A mérce csak belülről jöhet.

S ha valaki mégis megkérdézné feddően a hamis alternatíva egyetlen lehetőségét felkínálva, miként néhai Zsdanov elvtárs célzott meg egy baráti csoportosulást: „Kikkel tartotok ti, Szerapion Testvérei, a forradalommal vagy a forradalom ellenségeivel?” Azt felelhetjük, mint ők is: „Mi Szerepionnal, a remetével tartunk, Zsdanov elvtárs...”

[Szücs György]

Itthon vagy otthon?

Beszélgetés egy román menekülttel

*Nu se va mai întoarce în casa lui,
și nu-și va mai cunoaște locul în care locuia. –
Nem tér vissza többé az ő hajlékába,
és az ő helye nem ismeri őt többé.
(Jób. 7,10)*

– Erdélyből jöttél, román anyanyelvű vagy, s a szó legszorosabb értelmében átutazó Budapesten – hiszen a kezdedben egy Szombathelyig megváltott vonatjegy, ahonnet szándékaid még tovább, Ausztriába vezetnek. E lépéssel most még inkább eltávolodsz az országtól, hol eddig éltél. Milyen érzések kavarnak benned itt a pályaudvar peronján, a vonat indulására várva?

– Nehéz pillanatok ezek. Nehéz újra nekivágni a bizonytalannak, de meg kell tennem, hogy közelebb kerüljek célomhoz. Most, hogy továbbmegyek, abban bízom, hogy lépésem azok is megértik majd, akikkel esetleg a határon dolgom lehet...

– Mindenekelőtt döntésed okai érdekelnének: mi késztetett arra, hogy hazádat elhagyva átjössz Magyarországra, és itt várd be, amíg továbbjuthatsz?

– Vegyük mindjárt a politikai okokat. Brassói vagyok, részt vettem a november 15-ei tüntetésen. De már addig is olyan túlellenőrzött helyzetben kellett élnem, hogy egész egyszerűen elviselhetetlennek éreztem. Az utcán száz méterenként farkaskutyás rendőrök álnak, s ki vagy téve az erőszak és terror lehetőségének. Már sehol sem érezheted biztonságban marad. De a helyzet gazdasági szempontból is rettenetesen nyomasztó. Az állami alkalmazottak az ország összes vállalatánál „acord global”-ban dolgoznak. E rendszer lényege abban áll, hogy a korábban megállapított fizetésednek csak annyi százalékát kapod kézhez, amilyen mértékben a központilag meghatározott tervet teljesíted. Csakhogy a terv eleve teljesíthetetlen, mivel hiányzik az alapanyag, az alkatrész, az energia, s nincs olyan vállalat, amelyik jól működve képes lenne határidőre, előírt minőségben szállítani partnereinek. A másik dolog az ellátás. Otthon az egyes élelmiszerek „racionalizálva vannak”, ami azt jelenti, hogy havonta mindenki fél kiló lisztet, fél kiló cukrot, fél liter olajat, tíz tojást és két kiló krumplit kaphat. De sokszor például a lisztet nem tudtuk kiváltani, mert nem volt. A legutóbbi hónapokban a kenyérellátás is akadózott. Ha munkaidő után, délután négykor álltál be a sorba, könnyen előfordulhatott, hogy már egy morzsányi sem jutott. A közeli falvakban a fehér kenyeret csak hírből ismerik, s az ehetetlen fekete kenyértől sokan különféle betegségeket kaptak.

– Kérlek, beszélj a családotról, kiket hagytaál otthon?

– Szüleim nyugdíjasok, s én egyetlen gyerek vagyok a családban. Nehéz lesz nekik most hogy engem is elveszítettek: nem tudom, hogyan segíthetem majd őket. Mielőtt elindultam, apámat beavattam szándékaimban, de édesanyámnak nem mertem szólni. Apám teljesen megértett, még biztatott is. Azt mondta, legalább az vigasztalja, hogy fia olyan országba jut, ahol elviselhetőbb az élet. Nekik nagyobb bajuk már úgysem eshet,

hiszen mindketten nyugdíjasok, legfeljebb az történhet, hogy apámat kizárják a pártból, de ezt nem veszi már tragédiának. Érti ő is, hogy az élet teljesen lehetetlenné vált.

– Hosszabb ideje vagy már Budapesten, sok mindent megismertél itt, mégis úgy döntöttél, nem akarsz maradni. Miért?

– Otthonról eleve úgy indultam, hogy Nyugatra megyek. Itt Magyarországon ugyan barátságos fogadtatásra találtam, amiért őszinte hálát érzek, de mivel nem ismerem a nyelvet, így semmi esélyem nincs rá, hogy diplomámnak hasznát lássam, s végzettségemnek megfelelő munkát találjak. Ami akadna – kubikolás, napszámos munka építkezéseken – nyelvtudásom hiánya miatt nem hinném, hogy hosszabb távra biztosítva volna.

– A nyelvtudás hiánya átmenetileg mindenütt gondot jelenthet számodra.

– Igen, bár remélem nem túl hosszú ideig. S ha valahol végre letelepszem, hogy új életet kezdjek, ott a nyelvet is biztosan könnyebb lesz megtanulni. A semmiről indulok, keményen meg kell küzdenem érte, hogy valamire vigyem. Nem áltatom magam azzal, hogy sikerül mindjárt mérnökként elhelyezkednem.

– Hol szeretnél élni?

– E pillanatban úgy érzem, leginkább Kanadában. Messze van ugyan, de apám beszélt érdekeemben néhány barátal, ismerőssel, akinek rokonaik élnek odakinn. Számítok az ő segítségükre. Magyarországon már csak azért sincs maradásom, mert végső soron ez is szocialista ország, akárcsak Románia, s nekem abból a szocialistának nevezett világból kissé már elegendem lett. Az itteni szocializmus persze különbözik a romániaitól. Az emberek valamivel szabadabban élhetnek, ez vonatkozik a gazdaságban a magánkezdeményezésekre is. Romániában most a legfontosabb az élelmezés kérdése, amit mindenképp előttem meg kellene oldani.

– Szerinted van esély arra, hogy Romániában bármi is megváltozik? Van olyan erő ma, amely a változást akarja?

– Azt hiszem, a diktatúra felszámolásának elengedhetetlen feltétele lenne a parasztok és munkások szolidaritása. Ez a szolidaritás viszont úgy tűnik, rettentő nehezen jön létre. A Ceaușescu-diktatúra a félelmet és a bizonytalanságot olyan mélyen belesulykolta az emberek lelkébe, hogy az bármiféle közös fellépést szinte eleve megghiúsít. Ennek mond ellent Brassó esete, ahol több ezernyi tiltakozó mégiscsak együtt vonult ki az utcára. Ha az egyetemi kollégiumokat a milícia nem zárja körbe, biztos vagyok benne, hogy a diákok is csatlakoznak, s a megmozdulásnak ezáltal egész más jellege lett volna. A változás esélyét még az is megnehezíti, hogy a jelenlegi vezetés nagy apparátust tömörített maga köré. Ennek tagjai a párt és a Securitate emberei, s ezeknek sokkal jobb fizetésük van, bármihez könnyebben hozzájutnak, így természetesen féltik pozíciójukat. Viszont az emberek többsége nyomorúságos körülmények között él, s ez elvezethet valamilyen összefogáshoz. De a félelem nagy úr, ez Brassóban is meg mutatkozott, ahol nagyon sok volt a néző, aki félt részt venni az eseményekben.

– Értelmiségi vagy, ezért szeretném, ha beszélne a román értelmiség helyzetéről.

– Kultúráról nemigen beszélhetünk Romániában. Például a napi kétórás tévéadás csak arra jó, hogy mindenféle „hazafias örületeket” közvetítsenek, amikor éppen nem az elnök életéről vagy látogatásairól szól a műsor. A moziban vetített filmek közül a legjobbak az ötvenes-hatvanas években készültek. Nívósabb külföldi filmet kettőt-hármat ha átvesznek évente. Nincs rá valuta. az utóbbi időben egyetlen jelentős könyv sem jelent meg, az emberek elmennek a könyvesboltok előtt, s már nem is érdeklődnek. Az újsá-

gokkal is hasonló a helyzet. Az én szakterületemen például egyetlen lap sincs, amely a tudomány és technika legújabb eredményeiről beszámolna. A külföldieket pedig meg sem lehet rendelni.

– A világsajtóban egyre több teret kap a romániai magyarság helyzete, kulturális elnyomatása és nemzetiségi diszkriminációja. Mit tudsz mondani erről, érzékeltél-e ilyesmit Brassóban?

Azt hiszem, Romániában a helyzet ma nemzetiségre való tekintet nélkül mindenütt egyforma. Viszont a magyarokra nézve hátrányos megkülönböztetést nem tapasztaltam sem egyetemi éveim alatt, sem utána. Nem érzékelttem, hogy egy magyart másként kezeltek volna a származásom miatt. Ezzel szemben tudok eseteket, amikor a magyarok sokszor magasabb pozíciókat töltöttek be, mint román vetélytársaik. A kérdéssel aztán itt Budapesten találkoztam először, de ez nekem teljesen új volt...

(Az interjú elkészülte után egy hónappal beszélgetőpartnerünk háromszori sikertelen próbálkozás után kalandos úton eljutott Nyugat-Németországba.)

[Az interjút ismeretlen román menekülttel Heltai Péter készítette.]

FEL SVÉDORSZÁGBA!

**A TÉL
ÉS NYÁR IDEÁLIS
TURISTAORSZÁGA.**

✱

KÖZVETLEN KOCSIK:
BERLIN – HAMBURG –
STOCKHOLM
SASSNITZ – TRÄLLE-
BORGON ÁT.

✱

4 ÓRÁNYI TENGERI ÚT
AZ ELŐKELŐEN BEREN-
DEZETT GŐZHAJÓKON

✱

MENETJEGYEK,
HÁLÓKOCISJEGYEK STB.
**VALAMENNYI
NAGYOBB UTAZÁSI
IRODA ÚTJÁN**

FELVILÁGOSÍTÁSOK, PROSPEKTUSOK DÍJTALANUL A

SCHWEDISCHES REISEBUREAU

(A SVÉD ÁLLAMVASUTAK HIVATALOS UTAZÁSI IRODÁJA)

ÚTJÁN, BERLIN W8. UNTER DEN LINDEN 22–23. (AN DER PASSAGE)
SÜRGŐNYCÍM: SUEDECUS BERLIN. TELEFÓN: ZENTRUM 8497.

Márai Sándor

Halotti beszéd

Látjátok, feleim, szemekkel, mik vagyunk:
 Por és hamu vagyunk.
 Emlékeink szétesnek, mint a régi szövetek...
 Össze tudod még rakni a Margitszigetet?
 Már minden csak dirib-darab, szilánk, avitt kacat,
 A halottnak szakálla nőtt, a neved számadat.
 Nyelvünk is foszlik, szakadoz és a drága szavak
 Elporlanak, elszáradnak a szájpadat alatt.
 A pillangó, a gyöngy, a szív már nem az, ami volt,
 Amikor a költő még egy család nyelvén dalolt,
 És megértették, ahogy a dajka-éneket
 A szunnyadó, nyugós gyerek álmában érti meg.
 Szívverésünk titkos beszéd, álmunk zsványoké,
 A gyerekek Toldit olvasod, s azt feleli: oké!
 A pap már spanyolul morogja koporsónk felett:
 „A halál gyötrelmei körülvettek engemet...”
 Az ohiói bányában megbicsaklik kezed,
 A csákány koppan, és le hull nevedről az ékezet.
 A Tyrén-i tenger zúgni kezd, s hallod Babits szavát,
 Krúdy hárfája zengi át az ausztrál éjszakát...
 Még szólnak és üzennek ők mély szellemhangokon,
 A tested is emlékezik, mint távoli rokon.
 Még felkiáltasz: nem lehet, hogy oly szent akarat...
 De már tudod: Igen! Lehet! ... És fejtet a vasad
 Thüringiában. Posta nincs. Nem merek írni már.
 Minden katorga jeltelen. Halotttért sírni kár.
 A konzul gumit rág, zabos, törli pápaszemét.
 Látnivaló: untatja a sok okmány és pecsét.
 Havi ezret kap és kocsit. A misstress és a baby
 Fényképe áll az asztalán. Ki volt neki Ady?
 Mi volt egy nép? Mi ezer év? Költészet és zene?
 Arany szava? Rippl színe? Bartók vad szelleme?
 Az nem lehet, hogy annyi szív.... Maradj nyugodt, lehet!
 Nagy hatalmak cserélnek majd hosszú jegyzékeket.
 Te hallgass és figyelj! Tudjad: már él a kis sakál.
 Mely afrikai sírodon tíz körmével kapál.
 Már sarjad a vad kaktusz is, mely elfedi neved
 A mexikói fejfán, hogy ne is keressenek.
 Még azt hiszed, élsz?... Valahol?... És ha máshol nem is,
 Testvéreid szívében élsz?... Nem... Rossz álmom ez is!

Még hallod a hörgő panaszt: Testvér testvért elad!
 Egy hang aléltan közbe szól: ne szóljon ajakad!...
 Egy másik nyög: nehogy, ki távol sír a nemzetem...
 Még egy hörög: megutálni is kénytelen legyen...
 Hát így. Keep smiling. És ne kérdjed senkitől, miért,
 Vagy rosszabb voltam, mint ezek? Magyar voltál, ezért!
 És észtt voltál, litván, román. Most hallgass és fizess!
 Elmúltak az asztékok is. Majd csak lesz, ami lesz.
 Egyszer kiás egy nagy tudós, mint avar lófejet.
 A rádióaktív hamu mindent betemet...
 Tüörd, hogy már nem vagy ember ott, csak osztályidegen!
 Tüörd, hogy már nem vagy ember itt, csak szám egy képleten!
 Tüörd, hogy az Isten túri ezt s a vad tajtékos ég
 Nem küld villámot gyújtani... Hasznos bölcsesség.
 Mosolyogj, mikor a pribék kitépi nyelvedet,
 Köszönd a kororsóban is, ha van, ki eltemet.
 Őrizd eszelősen néhány jelzövet, álmodat,
 Ne mukkanj, mikor a boss megszámolja fogad!
 Szorongasd még a bugyrodát, rongyaidat, szegény
 Emlékeid: egy hajfürtöt, fényképet, költeményt...
 Mert ez maradt. Zsugorian még számbaveheted
 A Mikó utca gesztenyefáit, mind a hetet...
 És Jenő nem adta vissza a Shelley-kötetet...
 S már nincs, akinek a hóhér eladja a kötelet...
 És elszáradnak idegeink, elapad vérünk, agyunk...
 Látjátok, feleim, szemetekkel, mik vagyunk:
 Íme por és hamu vagyunk.

(1954)

Vámmentett útijegyzet

Epoca de aur

*Hajnal, hideg motor, indulás.
Termoszban kávé, krákogás.
Leplezetlen öröm az úton,
leplezett a határ után.
Utak, úttalanok:
fáradt találkozás.*

Januárban lezajlottak a „nagyember” két hétig tartó 70. születésnapjának, és 55 esztendő forradalmi tevékenységének ünnepei. Kérdemelte a „hősök hőse” címet, s az őt ábrázoló jubileumi emlékérmét. M. magánkívül volt, amikor a tévé képeket közvetített a Scînteia téri kiállítási csarnokból, az ötezer fős fogadásról, s a kamera ráközelített egy hatalmas tál narancsra. M. gyerekei ugyanis nem ismerik ezt a fajta különös gyümölcsöt. Másnap megszámolta az Előrében, hogy hányszor szerepel a „drága név”, kettőszázötvenkettőt írt össze. Öndestruktív magatartásban nincs hiány, mi is megszámoltuk: kettőszázötvenöt. De ne bocsátkozunk túlzásokba, legyen kettőszázötvenkettő. (Egy évvel ezelőtt temették M. apját. Az akkori „hosszú születésnap” miatt a gyászjelentések nem jelenhettek meg az újságban. Csupán akkor, amikorra már a temetés megvolt.)

A tordai úton csurgunk lefelé a városba. Lassan közeledik a temető hősi részlege. Balra építkezés tűnik fel, valami lakótelepet építenek. Kettős kerítés, szögesdrótok, a sarokban őrtornyok. A lakótelepet rabok építik. A büszke utódok tudják, hogy „Homo homini lupus est”, az ember embertársának farkasa, ezért a munkafelügyelők szintén rabok, a hosszabb időt eltöltők közül kerülnek ki. A napi terv végrehajtása után – ami alig-alig teljesíthető – járnak nekik a kedvezmények. Így érdekük, hogy hajtsák a „kopaszokat”. Az idő múlásával ők is abba a csoportba fognak tartozni, akkor ők lesznek az áldozatok. (Addig is: harapd el a torkát János-Stefán-Csaba-Traian!) Az építkezés előtt félig a sárba dölve egy tábla:

Stîma noastră și mândria
Ceașescu, România!

Büszkeségünk és dicsőségünk
Ceașescu, Románia!

Z. meséli, hogy volt náluk a gyárban látogatóban a Főnök. Néhány mérnököt előzőleg leküldtek az üzembe, hogy demonstrálják a tudomány és a termelés szoros összefonódását. Az illetékes, tán ipari miniszter, napokkal előtte megjelent, hogy tanulmányozza az útvonalat és bemagolja, hol, mit kell kiemelni. Eljött a nap. A dolgozók két tömött sorban várták a folyosón. Nemsokára feltűnt az Elnök a miniszter, és a gyár vezetői kíséretében. Meglepően gyorsan rohant végig, szinte nem is nézett szét, olykor integetett. A dolgozóknak diszkrét taps „lett rendelve” a magyarázatok érthetősége kedvéért. A miniszter izzadtan loholt utána. Két nap múlva leváltották. (Z. egyszer Bukarestben

volt, amikor az Elnök dolgozni ment reggel. Gyors buszok szállították ki a „civilruhásokat” az útvonalra, az utcán tartózkodókat pillanatok alatt beszorították a mellékutcákba. Motorosok, majd két hatalmas fekete kocs között az övé, elshantak. Jöttek a buszok, összeszedték a „forgalomirányítókat”. Kezdődhetett a nap.)

Újabb az a szokás, hogy a kiemelkedő bűnözőket rabkocsin végighurcolják a nagyobb lakótelepeken. Mărăști, Mănăștur, Zorilor, Gheorgheni. A bűnöző nyakában táblával („CRIMINAL”), nevével, műfajával: gyilkos, vastag pántbilincsben, láncokkal áll egy dobogón, és az összesereglett embereknek a milicista elmondja az esetet, amit a bűnöző beismerően skandál utána. A felháborodott tömeg hujjogtat, vérmérsékletének megfelelő ítéletet követel. Mindezt próbáljuk nem hinni (Hol élünk...?), de ez csak erőtlenség védekezése agyunknak. Az öregek még emlékezhetnek, a két háború közötti botbűntetési korszakra, a megannyi Lúdas Matyi esetére. Nóta is született akkor:

Ha nem fogod be a szád,
Huszonötöt szólok rád!
Și Trăiască România Mare...

(Hol élünk...?)

A főtér napfényes házai mindig feledtetni tudják percekre a nyomasztó érzéseket: kicsit mindig félünk találkozni barátainkkal. Megvannak-e, hogyan, tud-e megint mosolyogni G. anyja? A házakban furcsa, időtlen kis öregek élnek, európai utazások emlékeivel, európai tartással. F. 96 éves nagynénje bizonyos esőkabátos urak látogatásakor megkérte őket, hogy ne beszéljenek románul, mert nem érti. „Akkor milyen nyelven?” kérdezték gúnyosan. „Kérem, lehet angolul, németül, franciául, magyarul. Olaszul csak keveset” – tette hozzá bátorlalanul. A házak megvannak – de meddig? Régóta ígérik az átalakítását, régóta félnek az emberek. Példa van bőven: hol van Csíkszereda főtere... Meddig lehet jövőt hazudni az embereknek a kiábrándult agyakba, az éhes gyomrokba? Nyugtatgatjuk magunkat, „köztük” is vannak olyanok, akikkel szót érthetnénk, hisz mi is találkoztunk már kettővel. Reménykedünk, szeretnénk százezreket gondolni a kettő mögé.

[Szücs György]

**Élő képekhez
szükséges kellékek.**

A. gyalszárny, koronák, pásztorbot, szakálók, bajszok,
püspökbot, püspöksüveg, parókák, klarezok, orrok, toron-
díszek, szög- és füstnélkül égő bongálok, magnosium-
szulogok stb. 12534

EMMERLING ADOLF

tűzijáték, lampion, fáklya és farsangi ezikk-gyárostál,
Budapest, IV., Gróf Károlyi-utca 26. sz.

Miért kellene elmennünk?

Távirat érkezett! Honnan? Romániából! Ki az? Jaj de jó, holnap érkeznek!

Mihály, régi barátom, még a gimnáziumból ismerem, ahová egy évig együtt jártunk, ő elsős volt, én negyedikes. Kapcsolatunkat az egyetemi években is fenntartottuk, voltak közös szilveszterek, rendszeres feketetői vásárok, s a már régen elfelejtett táncház-találkozók. Izgatottan várom az érkezését, közben arra gondolok, vajon ő is itt akar maradni? Nem tudom eldönteni, ha igen, örülni fogok-e? Egyet tudok, ha maradni akar, mindent megteszek, hogy megszerezze a szükséges papírokat...

Maradni akarsz? Hát ha lehet... Lehet!?

Két héttel később hazautazom szüleimhez. Mihályék a közeli faluban laknak. Hozzájuk is el kell mennem. Félek!

Mennyi magyarázkodást követel a saját helyzetem elfogadtatása is, és most itt van ez az eset, ez a jó-rossz hír.

Megkönnyebbülök, amikor mindkét szülőt együtt találok a konyhában. Üdvözlöm őket, és ők is engem mint ismerőst, hiszen nem először látjuk egymást, azt is tudják, hogy Budapesten élek, tehát üzenetet várnak gyermeküktől.

Jó hírem van, minden a legnagyobb rendben, pár hét múlva Mihálynak ideiglenes letelepedési engedélye és állása lesz.

A válaszukat sokféleképpen elképzeltem, csak így nem. Mihály bácsiból és Anna néniből egyszerre tör ki a sírás. Szólni sem tudnak. Csak sírnak keservesen.

Két nap múlva a már lehiggadt Mihály bácsi felkeres szüleimnél. Pálinkával kínálok, ahogy illik, iszogatunk, mint férfiak között szokás.

– De miért mi kell elmenjünk, mikor ők jöttek később?

– De miért vagyok szomorú, ha a fiam Budapesten él, magyarul beszélhet? Hiszen a faluból, akik 10-20 éve elmentek román vidékre, a gyerekeik alig beszélnek magyarul.

– Egyik pillanatról a másikra nincs fiam, mert az országhatár az országhatár, és ki tudja még mi jöhet!

– Nekem ezután sokat kell a kocsmába járnom, mert nincs mire, kire spórolni. A birtokokat is eladhatom, meg a majdnem kész erdei házat.

– Rövid idő van már a nyugdíjig és utána minden évben kimegyek hozzá, intézem a dolgait.

– Hogy tudjam az anyját vigasztalni, ha magam is alig bírok a bánatommal?

– Öt év amíg visszajöhet, nagyon sok idő, meg sem érjük. Jó, te azt mondod három, ezt még valahogy kibírjuk.

– Ugye, elviszel egy kis csomagot, egy darab szalonnát, úgy szerette itthon mindig a szalonnát hagymával.

– Tudod mit, én is elmegeyek veled Segesvárig, legalább jót beszélgetünk.

Az úton végig mesél. Mindenről, magáról, a munkájáról, a családjáról. Én vagyok most Mihály – gyakran jegyzi meg, te ezt mind pont így el tudod mondani neki. Persze, mindent elmondok – válaszolom, és megpróbálom megjegyezni az arcát, a gesztusait, mindent.

Percnyi pontossággal érkeznek a vonatomból.

Látom szomorú, örült volna, ha egy kicsit késik.

Újabb szakadás, a fizikai távolság ténye konkrét formában hasít belénk. Könnyezve integet, én is nagyokat nyelek.

Most „itthon” Mihály vár. Mesélek. Újra megyek júniusban, az érettségi találkozóra. Az arca szomorú lesz, biztos, hogy ő nem mehet haza, a sajátjára.

[*Tódor Albert*]

Kedves E. és I.!

Értesítjük, hogy megkaptuk a képeslapot, melynek nagyon megörvendtünk. Mi is kívánjuk, adjon a Jóisten az újesztendőben sok szerencsét, egészséget és örömet mindannyiunk számára.

Nagyon szerettünk volna Szilveszterre kimenni, de sajnos az nem sikerült, de ha az Isten segít, reméljük majd sikerülni fog, mint ahogy szokták mondani „ami késik nem múlik.”

Így itthon a szomszédokkal töltöttük a Szilvesztert, 3 család, hallgattuk a kabarét stb. úgy pálinka, meg bor, meg töltött káposzta mellett, akadt friss disznóhús is. Nagyon jól telt. Hívtak Pistáék is hogy menjünk hozzájuk, de nagyon messzi van és év végén utazni nem kellemes. A.-nak sikerült a felvételi Csíkszeredába a matematika-fizika szakra. Ő bentlakó, jól van, szereti a bentlakást. Ott jobb mintha hazulról mindennap kellene utazzon.

Az ünnepek előtt voltunk Pistáéknál. Hazavittük a gyerekeket. Az óvodában vakációt kaptak, s vakáció idejére hazavittük. Nem tudjuk, hogy a vakáció végén visszahozzák-e, vagy ott fognak óvodába járni. Feleségemnek éppen elég dolga volt a három gyerekkel, de hála Istennek meg tudta csinálni.

Mi mindnyájan jó egészségben vagyunk, amit maguknak is viszont kívánunk a Jóistentől.

Hát hogy vannak? Utaznak-e valahová? Mikor jönnek hozzánk?

Mi most a tél elején rakattunk cserépkályhát a konyhába. Nagyon hálás! Nagyon kellemes a levegő a konyhában, olyan, hogy lehet főzni rajta. Belekerült több mint ötezer lejbe, de meg is éri. Sokkal kevesebb fa kell mint a konyhakályhába.

A nyáron voltak itt a rokonok is, de csak éppen benéztek egy kis időre. Mentek a tengerpartra. Én nem is találkoztam velük, mert az erdőn voltam, de reméljük, majd jövő nyáron újra jönni fognak, és akkor tán hosszabb ideig maradnak.

Mi újság van maguknál? Valami jó! Itt nálunk semmi különös. Meghalt a Sanyi bácsi (akinek szoktak orvosságot hozni). Az idő is kellemes, enyhe, aztán nem tudjuk meddig fog így tartani. Az ünnepek előtt és ünnepeken volt -30, -40 fok hideg is, de azóta megennyhült. Maguknál azt hiszem, hogy már az ibolya és a kankalin is nyílik. Hát az édesapja hogy van? Ha majd jönnek, hozzák el őt is, hogy járja meg magát itt a csiki hegyek között. Élvezze egy kicsit a fenyves levegő illatát.

Itt a nyár nagyon száraz volt, a krumplitermés azért gyenge, nagyon nehéz így a disznóhizlalás. A jeleni jelek szerint az idei nyár is csak száraznak ígérkezik.

Méz, az aránylag volt. Végre az ősszel kifizették a széna árát is, kaptunk vagy harmincezer lejt. Hogyha így menne továbbra is a kaszálók ügye, akkor még kaszálánk,

de ahogy hírlík, rosszabb lesz, de ez még nem biztos. Olyant is mondanak, hogy úgy fog menni, mint régebb. Ha érdemes lesz kaszálunk, ha nem, akkor nem. Az egyik közmondás azt mondja „Jobb hiába ülni, mint hiába dolgozni”.

Ha egészségünk lesz, úgy sem fogunk hiába ülni, mert ott vannak a méhek, azonkívül is valami munkát kap az ember. A méhek is ha kitelelnének! Most már több van, s már több munkát igényelnek, csak itt nálunk a medve a nagy ellenségünk, s az a baj, hogy nagyon sok van. El vannak szaporodva.

Ha az ember éber, akkor kárt nem tesz.

Most már többet nem írok, csókoljuk...!

Írjanak maguk is!

[Ágoston Antal levele Csíkjenőfalváról Tóth István Gáborhoz.]

Csak Csángó-bőrönddel utazzon!

Valódi diaszóbbőrrel

Kisforma	10 cm.	25 cm.	35 cm.
Közepes	15 cm.	30 cm.	40 cm.

És legújabb mérete 55 cm. és 65 cm. pár
földszíni méretű. Képek és 1000 Ft.

CSÁNGÓNÁL,
Bpest, Múzeum-körút 5.

Teljesen új- és
újrahasznált bőrök.

Jövevényszavak

Horváth István

Állj meg itt, ahol apáid

Vándor, kit a sorsod kísért – lebbent fekete szárnyakat –
Kinek szívéen kétség öröl, sodor a bú, mint áradat:
Lábad előtt maraszt a por, könnyedtől setét utánad...
Hiába futsz, vállaidon holtig lovagol a bánat.
Sorsod terhe nem lesz könnyebb, anyáid sírva betűznek.
Hegyek, fenyvesek zúgása, megkiált bús éjszakákon.
Maros, Küküllő és Szamos ezüst szalagja köt, átfon.
Állj meg itt apáid földjén, lábad vedd neki a rögnek.
Itt harcolj meg kemény kézzel, ha házadra üszköt vetnek.
Hangod felajzzák a hegyek, döngve kel a sírok alja.
Hogy e földön jog is illet, gyermeked és ősöd vallja.
Igazságod csak itt lehet, segítsd kikelni a ködből.
Szélbe vetett porszem léssz, ha elfutsz ősi öröködből.
Állj meg itt, ahol apáid! Szikla légy s ne málló porszem!
Az ütésre szikrázz vissza, úgy nem tör meg ezer balsors sem.

(1946)

Pro memoria

Az 1977-es nagyváradai találkozóról

1977. június 16-án, egy csütörtöki napon került sor Kádár János és Nicolae Ceaușescu találkozójának második, nagyváradai szakaszára. Előző nap Debrecenben voltak a megbeszélések. A magyar küldöttség gépkocsival érkezett a határra, ahol Ilie Verdeț az RKP KB PVB tagja, a KB titkára, Ștefan Andrei, az RKP Kb PVE pót tagja, a KB titkára, Gheorghe Blaj az RKP KB tagja, a Bihar megyei pártbizottság első titkára és Victor Bolojan, az RKP KB tagja, az RSZK budapesti nagykövete fogadták. A városban sok ezren várták Kádár Jánost, ahol Nicolae Ceaușescu „elvtársi barátsággal” üdvözölte. Utána népviseletbe öltözött idős parasztember kenyérrel, sóval és cujkával köszöntötte. A várost román és magyar zászlókkal, és a két nép barátságát hirdető kétnyelvű feliratokkal díszítették.

A tanácskozások fél 11-kor kezdődtek a Bihar megyei pártbizottság és tanács épületében. Délben Kádár János és Nicolae Ceaușescu átsétáltak a Transylvania szállóba, ahol díszebéd várta őket. Mindketten pohárköszöntőt mondtak. A zárómegbeszéléseket délután tartották. A jó 10 éve megtörtént találkozó ma már viszonyítási pont. Az emberek sokat vártak az egyezménytől, sorsuk változását remélték. Ezzel szemben az utóbbi 10 évben egy minden eddiginél erőteljesebb romlás jeleit számolgathatták elkeseredetten. Az egyezmény a közelmúlt politikai levegőjét idézi, egy korántsem megváltozott világ szereplőivel.

Éppen azon a napon választották meg Leonyid Brezsnjevet a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnökévé, miután Nyikoláj Podgornij „nyugalomba vonulása miatt felmentését kérte”. Cyrus Vance volt az amerikai külügyminiszter, Helmut Schmidt a német kancellár. A magyar újságok még Biszku Béla, Fock Jenő és Borbély Sándor látogatásáról számoltak be, a Népszabadság főszerkesztője Nemes Dezső volt, Sarlós István pedig a Hazafias Népfrent Országos Tanácsának főtitkára üzenetet intézett a lisszaboni apartheid világkonferenciához, amelyben biztosította őket, hogy „harcukban mindig számíthatnak a magyar dolgozók szolidaritására” minden faji elnyomás ellen...

[Szücs György]

Közlemény

Kádár János és Nicolae Ceaușescu találkozójáról

(részletek)

A felek hangsúlyozták, hogy a magyar és a román nép érdekei közösek, céljaik azonosak a szocialista építómunkában, a béke és a biztonság megszilárdításáért, a társadalmi haladásért folytatott harcban. A két ország barátságának erősítése, kapcsolatainak állandó fejlesztése szilárd alapokra épül.

Megelégedéssel húzták alá, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Román Kommunista Párt, a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság barátsága és együttműködése sikeresen fejlődik a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus, valamint a szolidaritás, a jogegyenlőség, a belügyekbe való be nem avatkozás, a szuverenitás és nemzeti függetlenség, a kölcsönös tisztelet és előnyök, az elvtársi segítségnyújtás elvei alapján, az 1972-ben megkötött barátsági és kölcsönös segítségnyújtási szerződés szellemében.

A legfelsőbb szintű találkozó alkalmából aláírták az árucsereforgalom bővítéséről szóló jegyzőkönyvet, a postai és távközlési együttműködési egyezményt, a kishatárforgalmi egyezmény módosításáról szóló megállapodást, a főkonzulátusok kölcsönös felállításáról szóló egyezményt, valamint az 1969-es vízügyi megállapodás meghosszabbításáról szóló egyezményt.

A felek megállapították, hogy a kulturális kapcsolatok kiszélesítése és továbbfejlesztése fontos szerepet tölt be a magyar és román nép barátságának erősítésében, a kölcsönös megismerés és bizalom elmélyítésében, a haladó történelmi hagyományok ápolásában.

Megállapodás született arról, hogy továbbra is bővítik együttműködésüket az ideológia, a kultúra, az oktatás, a tudomány és művészet területén, a magyar-román barátság és együttműködés előmozdítása érdekében. Ebben a vonatkozásban a két fél értékelte a magyar-román kulturális és történelmi vegyes bizottság tevékenységét is.

A felek egyetértéssel úgy értékelték, hogy a Román Szocialista Köztársaságban élő magyar nemzetiség és a Magyar Népköztársaságban élő román nemzetiség létezése a történelem alakulásának a sok évszázados szomszédságnak a következménye és a két ország baráti kapcsolatai fejlesztésének fontos tényezője.

A nemzeti kérdés igazságos, marxista-leninista megoldása, a nemzetiségek jogegyenlőségének és sokoldalú fejlődésének biztosítása a két országban folyó szocialista építésnek, a népeink közötti barátság, a magyar-román baráti kapcsolatok elmélyítésének lényeges eleme.

A felek egyetértettek abban, hogy ez a megoldás megfelel a marxizmus-leninizmus szellemének és a nemzeti kisebbségek jogai érvényesítésére, védelmére vonatkozó, az ENSZ által elfogadott nemzetközi normáknak is.

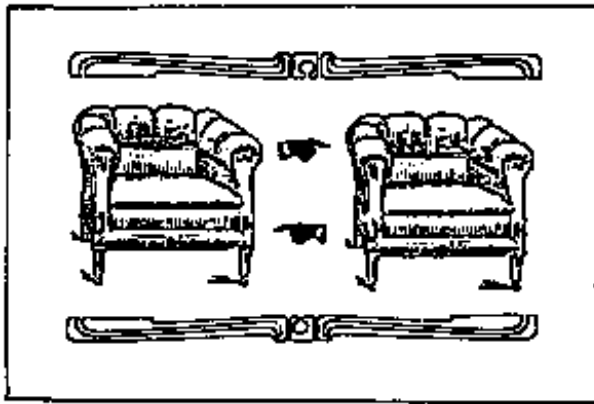
A nemzetiségek – az illető országok állampolgárai – problémáinak megoldása a két ország mindegyikének belső ügye és felelőssége. Ugyanakkor hangsúlyozzák annak jelentőségét, hogy a két szomszédos állam nemzetiségei mind nagyobb mértékben töltsék be a híd szerepét a magyar és a román nép közötti közeledésben.

A két ország az egységes egészet képező helsinki záróokmányban foglalt elvek tiszteletben tartásáért és az ott elfogadott ajánlások valóra váltásáért tevékenykedik. Megerősítették eltökéltségüket: tevékenyen közreműködnek a belgrádi találkozó munkájában,

annak érdekében, hogy tényleges haladást érjenek el a biztonság erősítésében, a kölcsönösen előnyös együttműködés megszilárdításában és elmélyítésében az európai kontinensen.

A Debrecenben és Nagyváradon tartott baráti találkozó és megbeszélés, amely őszinte, szívélyes, elvtársi légkörben zajlott le, jól szolgálta a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Román Kommunista Párt együttműködésének bővítését. Minden területen hozzájárult a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság együttműködésének felődéséhez, a szocializmust építő magyar és román nép barátáságnak, szolidaritásának erősítéséhez.

[*Népszabadság*, 1977. június 17.]

Red Horizons is destined to be one of the most discussed political books in years. Ion Mihai Pacepa, the former chief of the DIE (The Romanian equivalent of the CIA or KGB) unmasks the ruthlessness and depravity of the Communist regime of Romania under the leadership of Nicolae Ceausescu and reveals the role in international espionage that is greater than

RED HORIZONS

CHRONICLES OF A COMMUNIST SPY CHIEF

... defection to the highest ranking resulted in the of massive per- (appearances) ernment. The to sweeping ... me basis for ... that PLO leader Yasser Arafat and Muammar Ghadhafi are among Ceausescu's favorites and are regularly supplied with weapons, blank passports and intelligence information from Romania. Ceausescu regularly raises money for arms and for personal use by selling off Romanian Jews to Israel and ethnic Germans to West Germany.

Kiemelés tőlünk

Amint azt előző számunkban jeleztük, folytatjuk Ion Mihai Pacepa közelmúltban az Egyesült Államokban napvilágot látott visszaemlékezéseinek közlését. Az alábbi rész válogatás a VIII. fejezetből:

Ion Mihai Pacepa

Vörös láthatárok (2.)

Hatalom mikrofonokon keresztül

Ceaușescu rajongása a mikrofonok iránt az ötvenes évek elején alakult ki, amikor a fegyveres erők politikai tisztje volt, és mint ilyen felelős azért, hogy a burzsoá román hadsereget egy új, kommunista hadsereggel cseréljék fel, amelynek mintájául a szovjet Vörös Hadsereg szolgált. A Katonai Elhárítás Igazgatósága – az első ilyen jellegű egységek közé tartozott, amit a KGB Romániában felállított. A IV. Igazgatóság leghatékonyabb fegyverei akkoriban a mikrofonok voltak, és ez még ma is igaz, amikor a román tisztek több mint 90 százalékát hivatalában és otthonában elektronikus úton lehallgatják – legalábbis időszakosan. Amikor 1954-ben a Moszkvában végzett Ceaușescu tábornok a Kommunista Párt katonai és biztonsági ügyekért felelős titkára lett, Nyikita Hruscsov számos alkalommal személyesen utasította a mikrofonok használatára.

A Belügyminisztériumban betöltött állásomnál fogva személyesen lehettem tanúja annak, hogyan ültette át a gyakorlatba Ceaușescu Hruscsov útmutatásait. 1965-ben, amikor Ceaușescu megszerezte a teljhatalmat, a népesség ellenőrzése példa nélkül álló, tömeges méreteket öltött. Új mikrofonok százezreit helyezték csendben üzembe az irodákban és hálószobákban, elsőként a Politikai Bizottság tagjainál. Ahogy a Szovjetunióban és bármely más kommunista országban, úgy Romániában is jellemző a prostitúció és a korrupció a vezetés legfelsőbb köreiben, a mikrofonok pedig mindent rögzítettek. Akárcsak Hruscsov, Ceaușescu is utasítást adott egy lehallgatószoza építésére irodája mögött, így személyesen is ellenőrizhette a mikrofonok „termését”. És ez volt hatalmának kulcsa. (...)

A teljes román népesség gondolatainak ellenőrzése Ceaușescu fő belpolitikai célja volt, melynek érdekében nem sajnált semmilyen költséget és energiát. Amikor 1965-ben hatalomra jutott a román biztonsági erőknek egy központi és tizenegy helyi, KGB mintára kialakított lehallgatóközpontja volt, ezenkívül öt postai cenzúrával foglalkozó egysége szerte az országban. 1978 márciusára a helyzet így változott meg: tíz központi, 248 helyi automatikus lehallgatóközpont és mintegy ezer „hordozható” felszerelés a kisvárosok, üdülőkörzetek, látványosságok, a nyugati turisták által kedvelt történelmi emlékhelyek lehallgatására, ezenkívül 48 postai cenzúrával foglalkozó egység. (...)

(A továbbiakban a szerző azt a bemutatót írja le, amelyet a Securitate Technikai Műveletek Általános Igazgatósága (TMÁI) rendezett Ceaușescu számára a lehallgatóeszközök fejlesztéséről. Az alfejezet címe:)

Hogyan ellenőrizzünk egy egész nemzetet

Ceaușescu tíz órakor érkezett oldalán – mint szokott – Elenával. A számára előnytelen egyenruhában, amelyet munkájának titkossága miatt csak ritkán visel, Diaconescu felugrott és egyszuszra elhadarta a következőt:

– Legfelsőbb Parancsnok Elvtárs, az Ön személyes utasítására a TMÁI bemutatóját elkészítettük. Én a TMÁI parancsnoka, Ovidiu Diaconescu vezérőrnagy vagyok.

Noha Ceaușescu szerette a formális jelentéseket és saját legfelsőbb parancsnoki címét hallani – ennek elmaradása egész napra rosszkedvűvé tudta tenni –, most csak legyintett a kezével, mint aki azt mondja, mindez nem szükséges.

– Az idő sürget, elég a beszédből, lássunk munkához – mondta. Diaconescu, aki körülbelül annyira volt jó emberismerő, mint amennyire mérnöknek az volt, zavartalanul folytatta:

– Legfelsőbb Parancsnok Elvtárs és Nagyrabecsült Elena Elvtársnő, a kiállítás témája a TMÁI továbbfejlesztése annak érdekében, hogy az Önök utasítása szerint le tudjuk hallgatni szeretett hazánk, Románia Szocialista Köztársaság egész népességét.

– Szeretem az akcentusát. Honnan származik? – kérdezte Elena szélesen mosolyogva sárga fogsorával.

– Olteniából. Nem messze onnan, ahol az Elvtárs és Ön született – válaszolta Diaconescu, miközben diszkréten letörölte a tarkójáról az izzadságot, ami abból származott, hogy minden erejével megpróbált az első mondatokban olteniai kiejtéssel beszélni.

– Kedves tábornoka van – súgta felém Elena.

– Ez egy telefonkészülék, amit a TMÁI tízévi munkával fejlesztett ki – kezdte Geratu lassan és módszeresen, ami éles ellentétben állt Diaconescu gyors beszédstílusával. Egy ártatlan kinézetű bészszínű telefont emelt fel.

– Ez nem csak egy normál telefon. Nagyon érzékeny mikrofonként is szolgál, amely képes arra, hogy minden beszélgetést közvetítsen abból a szobából, ahol elhelyezik. Ha ez lesz az egyetlen hivatalosan engedélyezett telefon Romániában, *akkor új korszak nyílik az elektronikus lehallgatásban*, mert nem lesz szükségünk arra, hogy a mikrofonok elhelyezése céljából behatoljunk a magánlakásokba.

– Lehet többfélét készíteni belőle?

– Jelenleg három modellünk van öt különböző színben, de annyit tudunk gyártani, amennyit parancsol.

– Ez az, amire vártam. Mennyire jó?

– Kiváló – szakította meg a gyors beszélgetést Diaconescu.

– Sokkal jobb, mint bármi, amit eddig láttunk. Rendelkezésünkre állnak azok a minták, amelyeket külföldi követségeinken fedeztünk fel és – az USA-ban, Angliában és az NSZK-ban gyártották őket. A mienk tisztábban szól. Kérem, hallgassa meg ezeket az összehasonlító magnószalagokat.

– Széles körben tudjuk alkalmazni? – kérdezte Ceaușescu, figyelmen kívül hagyva a magnószalagokat.

- Csak az Ön parancsára várunk, Legfelsőbb Parancsnok Elvtárs.
- Alkalmazni! Mától, 1976. március 28-tól ez az egyetlen telefonkészülék, amelynek használata engedélyezett Romániában. Hány régi telefon van jelenleg üzemben?
- Több mint hárommillió – válaszolta azonnal Diaconescu.
- Cseréljék ki őket az újakra – parancsolta Ceaușescu.
- Nem értelek, Nicu. Mi a különbség ezek között és aközött a fekete között, ami az irodámban van? – kérdezte Elena kissé zavartan. Semmit sem tudott arról, hogy készülnek azok a magnószalagok, amelyeket olyan mohón hallgatott irodája hátsó szobájában.
- A kü-különbség az, hogy neked se az irodádban, se otthon nem lesz az újból – válaszolta Ceaușescu ránk kacintva. Ő is dadog, ha izgatott.
- Tartsunk egy bemutatót, Legfelsőbb Parancsnok Elvtárs? – kérdezte Diaconescu.
- Gyerünk – mondta Ceaușescu széles mosollyal az arcán, csillogó szemmel. A „Legfelsőbb Parancsnok” titulus jobban fel tudja izgatni, mint a szex, vagy legalábbis valami ilyesmit mondott Diaconescu néhány nappal korábban.
- Ehhez a hordozható lehallgató-központozóhoz négy telefonkészüléket csatlakoztatunk, amelyek négy különböző, találmányra kiválasztott lakásban vannak elhelyezve. Kettő közülük az a típus, amelyet jelenleg is használunk, kettőt pedig az újak közül való. A lehallgatóközpont hangérzékeny, tehát automatikusan működésbe lép, ha valamelyik telefont használják. Most is egy beszélgetést rögzít – mondta Diaconescu a mozgásban lévő szalagokra mutatva. A beszélgetést tisztán lehetett hallani, ha megnyomott egy gombot a lehallgatószobában.
- A magnetofon automatikusan leáll, ha a beszélgetés befejeződik, amint ezt éppen láthatta. Ez minden, amit a régi telefonokkal rögzíteni tudunk. De most hallgassuk meg az újakat.
- Diaconescu egy számot tárcsázott és megkérdezte, hogy a Nemzeti Színházzal beszél-e.
- Téves kapcsolás – mondta valaki a vonal túoldalán, de a szalag nem állt meg, miután letette a telefont. Egy női hangot lehetett hallani, aki azt kérdezte: ki telefonált.
- Valami hülye rossz helyre dugta az ujját. De most szeretném hallani, mit mond a Szabad Európa a Diktátor és a vén szatyor amerikai útjáról – mondta a férfihang, mielőtt élesen megszakadt volna. Diaconescu keze egy kigyó gyorsaságával kapcsolta ki a készüléket. Mindig jó reflexei voltak.

[Fordította: Nagy Zsolt]

A Libération című francia napilap január 27. és 28-ai számaiban többoldalas helyszíni riportban számolt be a válságos romániai állapotokról, s az ott élő kisebbségek megpróbáltatásairól: „La Roumanie a faim, froid et peur”; „L'exode des Hongrois de Roumanie” – Románia éhezik, fázik és retteg; A romániai magyarok üldöztetése. A terjedelmes blokkból ezúttal egy román íróval készült interjút találtunk kiemelésre, s a hazai közönség figyelmére érdemesnek:

„Nem egyedül Ceaușescu a bűnös”

Számotvetve a személyes kockázattal, s a szólásszabadság alkotmánybiztosította jogára hivatkozva, Dan Petrescu író névvel vállalta, hogy válaszol a Libération kérdéseire. A 38 éves Dan Petrescu a román ellenzék egyik markáns képviselője. Foglalkozására nézve tanár és író, de már hatodik éve állástalan, s így egyfolytában ki van téve a veszélynek, hogy „parazitizmus” vádjával börtönbe zárják. Tavaly nyáron engedélyt kapott, hogy Nyugatra utazzék, onnan „általános meglepetésre” visszatért. A hatóságok által ígért állásra azóta is hiába vár.

Libération: Romániát ma válság sújtja...

Dan Petrescu: Ez teljesen nyilvánvaló. Tétlenül hagyjuk, hogy hozzá nem értők parancsoljanak. Így ma, a diktatúra természetéből adódóan, semmiféle intézményes keret nem létezik a tiltakozásra. Nincs módunk bírálni vezetőink ostobaságait, nem válthatjuk le őket. Rég nyilvánvalóvá vált, hogy Ceaușescu nem az az ember, akire az ország vezetésében szükség volna. Miért hagyjuk hát eddig? Igaz manapság valami olyasmit élünk meg, amit egy uralkodói korszak hanyatlásának szokás nevezni. De tartok tőle, ez még tíz év múlva is elmondható lesz. Mert nem egyedül Ceaușescu a bűnös. Most épp bűnbakot csinálunk belőle: mindenki azt hiszi, ha egyszer Ceaușescunak vége, majd minden rendbejön. Csakhogy ez nem igaz! Ő egymaga sose tudott volna ilyen zűrzavart előidézni. Gazemberek tolták a szekérét.

Libération: Kik?

Dan Petrescu: A környezete. Ott van az egész családja, noha ez magában még nem teszi ki a teljes Központi Bizottságot. Ők persze nemigen érzékelik, milyen iszonyú válságban van az ország, amíg a számukra fenntartott külön üzletekből mindenüket megkaphatják. Hogyan is hallhatnák meg az üres gyomrok panaszát, mindaddig, amíg degeszre tömhetik magukat?

Libération: De miből ered a válság?

Dan Petrescu: Egy biztos: nem a külföldi adósságainkból. Egyes országoknak a minéknél jóval nagyobb tartozásuk van, mégis jobban élnek. Én azt hiszem, ezt a válságot mesterségesen tartják fenn. Némely vezetőink gyűlölik a népet. Amikor Botez (Romániában élő másként gondolkodó matematikus) azt mondja, hogy a nép és a vezetés között hihetetlen szakadék tátong, igaza van. De árnyalni kell. A rendszerből nagyon sokan hasznot húznak. Számos párttag például egyedül abból él, hogy a párthoz tartozik. Az ideológiai aktivitás jegyében lelkesen – zabálnak. Ilyenek minden vállalatnál jó páran vannak. Ennek a rétegnek a nagyságát, élődsi kártékonyosságát mégcsak hozzávetőleg sem lehet felbecsülni, hiszen a pártaktivista rendszeren egész családjának, még a legtávolabbi rokonnak is juttat személyes kiváltságaiból. De éppígy profitál a rezsimből

a hadsereg, a politikai rendőrség, a milícia is. S módszereik leszivárognak majd minden rétegbe. Gyakorlatilag a polgári társadalmat megbénító teljes állami korrupció uralkodik mindenütt.

Libération: Hát létezik még polgári társadalom?

Dan Petrescu: Sajnos nem. Demokráciában mi sosem tehetünk szert gyakorlati tapasztalatokra. S íme, most előállt a helyzet, amelyet Camus megjövendölt: ha az államot és a társadalmat nem választja szét többé semmi, az maga a katasztrófa. Az emberek magukba fordulnak, s a szó szerinti, legádázabb „létharchban” próbálnak menedéket találni. A baj az, hogy ebbe bele is törődnek.

Libération: Van más választásuk?

Dan Petrescu: Ha bátrabban tiltakoznának, nagyobb eredményre vezetne. Brassó után sokan mondogatták, hogy vége a románok passzivitásának. Félek ez nem így van. Mert mit értünk el Brassóban? Mondják, azóta több minden van a boltokban. De továbbra is csak jegyre. Igaz, Ceaușescu december 24-én fantasztikus ígéreteket tett erre az évre: marhák ezreit, sertést és baromfit korlátlan mennyiségben hajlandó áldozni a népjólét oltárán. Évi 70 kg húst garantált fejenként, hozzátevé, hogy azért nem szabad túlzásokba esni, s hogy változatlanul szakemberek tanácsát kell igénybe venni a tudományos táplálkozási program kidolgozására. Különben, mint hozzáfűzte aggodalmasan, nálunk máris túl magas az egy főre jutó húsfogyasztás. Nyilván a maga környezetére gondolt... Amint láthatja, én csak a túlélés vegetatív esélyeiről beszélek. Szabadságjogaink legfeljebb olyankor kerülnek szóba, ha valakit meg akarunk nevetetni.

Libération: Sok román azt reméli, hogy Gorbacsov változást fog előidézni az országban.

Dan Petrescu: Nehéz lenne megjósolni. Kis ország vagyunk, mindig is nagyhatalmakkal voltunk körülveve. Hol a töröknek, hol az oroszoknak hódoltunk. Az orosz befolyás nem volt mindig kárunkra. Ha a peresztrojka valóban őszinte, érdemes követni. Elérkeztünk egy óriási paradoxonhoz: Ceaușescu az országot függetleníteni akarta, ez volt amivel nyugati respektusát egykor megalapozta, s mostanra, hogy a függetlenség gazdasági alapja megrendült, még a „testvérországoktól” is teljesen elszigetelődtünk. Mindegyik eltávolodott tőlünk. A bolgárok például személyi kultuszellenes törvényeket hoztak, s ezzel implicite Románia ellen foglaltak állást.

Ezzel együtt, nem bízhatunk teljesen Gorbacsovban. Félek, hogy Romániát csak amolyan elrettentő példának tartogatja, hogy elmondhassa: „Lám, lám, ez történik abban az országban, amelyik nem követi az én politikám!” Mibe kerül neki, hogy Romániát úgy hagyja, ahogyan most van.

Libération: Mi lehet hát a megoldás?

Dan Petrescu: Mindenben változtatni kell. A cselekvéshez azonban szükség van erős pszichikai mozgatórugóra. Vallási-lelki megújulásra nem számíthatunk, hiszen az egyház szorosan a hatalom oldalán áll, és mélyen korrumpálódott. Morális megújulás szükséges. Mindenekelőtt létre kell jönnie a kapcsolatnak az értelmiség és a munkások között. Főként azokat értem, akiknek a munkahelyükön nincs módjuk lopásra, korrupcióra, tehát a nehéziparban dolgozó munkásokat. Egy a brassóihoz hasonló, program és irányítás nélküli megmozdulástól semmi se várható. Figyelemreméltó, hogy a brassói biztonsági szervek első reflexe az volt, hogy az egyetemistákat elszigeteljék, s csak azután fogtak a munkástüntetés elfojtásához. Ugyanakkor hasznos lehet, ha az értelmiségiek egyéni kiállásukkal mind többen példát mutatnak. Teszem azt: én itt most Önnel beszélgetek,

s ha nem tűnök el, bizonyára jön majd egy másik, aki még többet mond mint én. De távlatilag az egyéni ellenállás sehova nem vezet, hacsak nem az illető eltűnéséhez, vagy kényszerű száműzetéséhez. Én nem vagyok hajlandó elmenni. Itt érzem magam a leghasznosabbnak. És nem akarom a hazámat végképp gazemberek kezére hagyni.

Libération, 1988. január 27-28.

Az Erdéllyel kapcsolatos események kronológiája 1987

Kiadványunk címéhez és első számunk előszavához híven bocsátjuk olvasóink elé kronológiánkat. Összeállításunkhoz felhasználtuk a romániai, magyarországi és nyugati sajtó magyar kisebbséggel kapcsolatos közléseit, ill. az Erdélyi Magyar Hírügynökség (Hungarian Press of Transylvania = HPT) anyagát. Igyekeztünk tárgyilagosságra törekedni, az események esetleges pontatlanságai a hiteles források hiányának tudhatók be.

- Jan. 1. Sepsiszentgyörgyön megalakult a román színházi tagozat. Ezzel megszűnt az eddigi önálló Állami Magyar Színház, csak magyar tagozat lesz ezután. A román tagozat 26 fővel indult, népesebb, mint a magyar. Az év elejétől a Falvak Dolgozó Népe című magyar nyelvű újság példányszámát felére csökkentették, 8 ezerről 4 ezerre.
- Jan. 3. HPT jelentés arról, hogy minden Óromániából (az 1918 előtti Románia területe) Erdélybe települő személy 15-30 ezer lej letelepedési segélyre tarthat igényt.
- Jan. 9. A HPT jelentése szerint a Kézdivásárhelyi híres céhmúzeum anyagát Bukarestbe szállították, s a múzeum ígéretet kapott, hogy helyette „a román történelem értékes relikviáit fogja kapni”. (A sepsiszentgyörgyi múzeumból 1984-ben elvitt Barabás Miklós-képek helyébe már megérkeztek a Ceaușescu-korszak „műalkotásai”.
- Jan. 26. Sütő István költő (1949-1987) halála. Egy vonaton találtak rá megfagyva. (Temetése január 31-én Marosvásárhelyen. Kollégái nevében Markó Béla, az Igaz Szó szerkesztője búcsúztatta.)
- Febr. 6. Az államtanács törvényerejű rendelete értelmében a háztartásokban 20%-kal, a vállalatoknál 30%-kal kell csökkenteni az energia-felhasználást. Családonként, szobaszámtól függő normát írtak ki.
- Febr. 7. Házkutatás Bukarestben Molnár Gusztáv (1948) filozófus, író, a Kriterion szerkesztőjének lakásán. Több száz könyvet, mindenekelőtt a háromkötetes Erdély történetét, kéziratokat, leveleket, hangszalagokat foglaltak le. Az akció az ide vonatkozó 94. és 143. tc. semmibevételével történt, mert házkutatásra csak bűnvádi eljárás indítása után kerülhet sor, és ügyvéd értesítését is lehetővé kell tenni.
- Febr. 17. Házkutatás Kolozsvárott Tompa Gábor rendezőnél.
- Febr. 19. Házkutatás Kolozsvárott Vita Jusztinánál, a Brassai Sámuel líceum tanárnőjénél.
- Febr. 25. Kiszabadult Búzás László (1942) vállalati osztályvezető 4 év börtönbüntetés letöltése után. 1983. febr. 26-án tartóztatták le, majd júl. 25-én ítélték el Borbély Ernővel és Bíró Katalinnal együtt. A vád: államrend ellen

- irányuló szervezkedés és nacionalizmus. Búzás 6 év börtönt kapott, amelyet 1984-ben harmadoltak.
- Febr. 25. Bálint Ferenc, a szászrégeni sörgyár dolgozója megtagadta a Magyar Nemzetiségi Dolgozók Tanácsának – továbbiakban MNDT – ülésén való felszólalást. Később kizuhant egy bukaresti szálloda nyolcadik emeletéről és szörnyethalt.
Az említett ülésen való felszólalást megtagadta Demény Lajos történész és Dancsaly András, a Kolozs megyei MNDT elnöke, a kolozsvári egyetem egykori prorektora is.
- Febr. 26-27. Az MNDT ülése Bukarestben, melyen Nicolae Ceaușescu és több magyar felszólaló (Rab István, Rácz Győző, Hajdú Győző, Boda József) éles magyarellenes felszólalásokat tartott.
Az Előre c. napilap március 1-jei beszámolója szerint: „A felszólalók kifejezték értetlenségüket és felháborodásukat, hogy a Magyar Népköztársaságban, a szomszédos szocialista országban hivatalos személyek, közírók és történészek rágalmakat koholnak a román realitásokról, pártunk és államunk nemzetiségi politikájáról, elferdítik a történelmi igazságot, valójában megpróbálják vitatni a békeszerződéseket, az államhatárokat”.
- Febr. 27. Ceaușescu beszédében keményen bírálta a magyarországi sajtót és tájékoztatást. Ezzel összhangban február folyamán visszavonták a magyarországi publikációkra fölvetett előfizetéseket, és az összegeket visszatérítették.
- Február utolsó hetében munkabeszüntetésre került sor a marosvásárhelyi IMA-TEX nevű könnyűipari gépgyárban, mert bár a hónap két vasárnapján is dolgozniuk kellett, fizetésüknek csak 65%-át akarta a gyár kifizetni.
- Márc. 3. Meghalt Szabó T. Attila (1906-1987) nyelvészprofesszor, az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár szerkesztője, és sok más munka írója. (Temetésén március 7-én Kolozsvárott Jakó Zsigmond, Nagy Jenő és B. Gergely Piroska mondott búcsúbeszédet.)
- Márc. 5. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia Bécsben rendezett utótalálkozóján Magyarország társszerzőként csatlakozott két, Jugoszlávia által beterjesztett javaslatához. Ezek szorgalmazzák a nemzeti kisebbségek jogainak és jogos érdekeinek védelmére a nemzetközi okmányokban vállalt kötelezettségek teljesítését, s a különböző államokban élő azonos etnikai csoportok tagjainak kapcsolattartási, anyanyelvükön való informálódási jogát. Magyarország társszerzőként csatlakozott a Kanada és más országok által benyújtott azon javaslatához is, amely felhívja a résztvevő államokat a nemzetiségekhez tartozó személyek jogainak védelmére, és a nemzetiségi kultúrák sajátos arculatának megővésére.
- Márc. 9. A kis falvak felszámolásának országos programja keretében Kovászna megyében egyelőre 20 község felszámolása került szóba – tudósít a sepsiszentgyörgyi „Megyei Tükör” c. lap. (A településrendezésről szóló 58/1974-es törvényre hivatkozva.)
- Márc. 13. Három vezető román történész (Ștefan Pascu akadémikus, Mircea Mușat, Florin Constantinescu) aláírásával éles támadást indított az Előre c. napilap a három kötetes Erdély története ellen. A valóság és a történelem

- durva meghamisításával, a román nép rágalmazásával stb. vádolja a művet. Tudománytalannak, nacionalistának, sovénnek, horthystának stb. bélyegzi. Ezzel többhónapos sajtókampány vette kezdetét. A cikkek párhuzamosan jelentek meg román és magyar nyelvű újságokban, de publikálták őket világnyelven is. (A mű sajtóvisszhangjáról lásd a *Határ/idő/napló/* 2-3. számában közölt kronológiát.)
- Március első felében a bukaresti 1. kerületi pártbizottság döntése értelmében Molnár Gusztávot – nacionalizmus, irredentizmus vádjával – eltávolították a *Kriterion* szerkesztőségéből. Az ellene felhozott konkrét vádak között szerepelt: az Erdély története c. „fasiszta” kiadványt a lakásán tartotta, továbbá Limeskör néven olyan alkotói csoportosulást szervezett, amely az erdélyi magyarság múltját és jelenét az RKP nemzetiségi politikájának „történelmi eredményeit kétségbe vonva igyekezett feldolgozni”.
- Március első felében Papp László nagyváradi ref. püspök Ausztriába látogatott. Több helyen kijelentette: „Az erdélyi magyarság helyzete soha nem volt még ilyen jó, és Románia helyzete soha nem volt még ilyen stabil.” Élesen bírálta az Erdély történetét. Szerzőit – akárcsak az egész magyar közszellemet – revizionistának, sovénnek, irredentának minősítette.
- Ápr. 2. A magyar sajtó és tájékoztatás közölte a kormányzóvivő nyilatkozatát, melyben alaptalannak, érthetetlennek és elfogadhatatlannak nevezte az MNDT plenáris ülésén elhangzott, majd az azt követő sajtókampányban napvilágot látott, a Magyar Népköztársaságot sértő vádaskodásokat. Közzétették a Magyar Tudományos Akadémia elnökségének közleményét, melyben a testület visszautasítja az Erdély története elleni éles támadásokat, kijelentve, hogy: „a vádakat megalapozatlan rágalmaknak ítéli, s méltatlannak tartja, hogy ilyen jellegű vádaskodó polémiákba bocsátkozzon”.
- Ápr. 12. A Sepsiszentgyörgyön újonnan létrehozott román színházi tagozat első előadása. A színházban beszédet mondott Rab István, Kovászna megyei első titkár, köszönetet mondva Ceaușescunak azért a gondoskodásért, amellyel a román tudományt és művelődést irányítja.
- Máj. 4. Az USA képviselőháza 232:183 arányban elfogadta az új kereskedelmi törvényszervezetet, mely 6 hónapos időtartamra megvonja Romániától a legnagyobb kedvezmény sátuszát. (A szenátusban: jún. 27-én)
- Máj. 8. Az Erdély története c. mű szerzői Akadémiai Díjat kaptak.
- Jún. 2-3. A kolozsvári Református Teológián interkonfesszionális teológiai értekezletet tartottak a bukaresti kormányzat ösztönzésére, a görög keleti egyház felügyelete alatt. Szó volt a romániai magyar nemzetiség helyzetéről, az ortodox egyház és a romániai magyar egyházak kapcsolatáról és a háromkötetes Erdély történetéről.
- Nagy Gyula kolozsvári, Papp László nagyváradi ref. püspökök és Gálfy Zoltán a Teológia irodalomtanára élesen magyarelles kijelentéseket tettek.
- Jún. 4-5. A Román Kommunista Párt KB titkárai, Emil Bobu és Ion Stoian Budapesten tárgyaltak Szűrös Mátyás és Horváth Iván KB titkárokkal. Az RKP képviselőit fogadta Kádár János.

- Jún. 5. Kányádi Sándor költő kilépett a Román Írószövetségből, tiltakozásul a személyét és a magyar kisebbséget ért sorozatos diszkriminatív intézkedések miatt.
- Jún. 5. A kolozsvári Igazság c. napilap közli a megye nagyszabású területrendezési tervét. A cikk „172 korlátozott fejlődési távlatú falu”-ról tesz említést. Sorsuk az ezredfordulójig a felszámolás.
- Jún. 13. Évzárók és az érettségizők ballagásai Kolozsvárott. E rendezvényeken megtiltották a magyar nyelv használatát. Az egykori református kollégiumban – ma Ady-Şincai líceum – még Ady Üzenet egykori iskolámba c. verse is csak románul hangzott el.
- Júl. 13. Megszűnt a Tankönyvkiadó kolozsvári magyar fiókszerkesztősége. A szerkesztőség munkatársait elbocsátották.
- Júl. 14. Fodor Sándor író a Kolozsvári Írók Egyesületének ülésén visszautasította, hogy küldötként vegyen részt az ún. „Politikai nevelés és szocialista kultúra” III. kongresszusán. Felszólalásában az erdélyi kisebbség jogfosztottságának és kulturális elnyomásának több példájára is hivatkozott.
- Júl. 22. Kiszabadult Borbély Ernő (1951) tanár 4 év 8 hónap börtönbüntetés letöltése után. 1982. nov. 23-án tartóztatták le, s 1983. júl. 25-én 7 évre ítélték, melyet 1984-ben harmadoltak.
- Júl. 25. A Kolozsvári Egyetem (magyar) filológia szakán végzettek közül két kivételtől eltekintve mindenkit óromániai állásokba helyeztek. A két, erdélyi állást kapott tanár is román közegben kénytelen tanítani.
- Aug. 16. Király Károly erdélyi magyar kisebbségi politikus levele Ceauşescu elnökhöz, melyben tiltakozik a romániai állapotok, különösen a kisebbségeket sújtó politika ellen. (A HPT 124/1987-es jelentése teljes terjedelmében közli a levél szövegét.)
- Szept. 15. Jakab Antal gyulafehérvári róm. kat. püspök 1486/1987-es rendelete alapján 1987 őszén 25-en kezdenek meg tanulmányaikat a gyulafehérvári Teológián. E szám kilenccel több mint az előző évben indult évfolyamé és 15-tel több annál, mint amennyit a hatóságok az idei évre engedélyezni szándékoztak.
- Szept. 25. A magyar kormányzóvivő bejelentése szerint 1987 első félévében 3308 román állampolgár kért letelepedési engedélyt Magyarországon. (Az 1986-os év folyamán számuk 3284 volt.)
- Szeptember végén a cernavodai atomerőműhöz és más óromániai munkahelyekre erdélyi városokból (Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Szentkeresztbánya, Brassó) irányítottak át kényszerrel több száz szakmunkást családotul. Megüresedett munkahelyeiket óromániai munkásokkal töltik be.
- Szeptember folyamán Brassó evangélikus és római katolikus központi temetőjének nagyszámú történeti értékű sírkövét törték össze és használták fel építőanyagként a sírok felszámolását követően a brassói közterület-fenntartó vállalat alkalmazottai. A temetők nemzetiségi emlékeinek módszeres pusztítása évek óta folyik egész Erdély területén.
- Az őszi folyamán a nagyenyedi Bethlen-kollégium valamennyi mérnök-tanárát – kötelező jelleggel – áthelyezték Órománia különböző vidékeire. Helyükre román tanárokat alkalmazták.

- Okt. 9-10. Konferencia az Erdély történetéről Debrecenben a Tudományos Akadémia és más intézmények szervezésében.
- Október vége: Kolozsvárott folytatják a még létező magyar utcanevek románosítását. A Móricz Zsigmond utca Bucurestului lett, a Budai Nagy Antal pedig a Doronbanților nevet kapta.
- Nov. 2. Az Országos Széchenyi Könyvtár dísztermében átadták a Bethlen-díjakat. A három díjazott közül kettő erdélyi: Szabó T. Attila nyelvészprofesszor (posthumus-díj) és Király Károly kisebbségi politikus.
- Nov. 6. Az Élet és Irodalom c. lap közölte a Magyar Írók Szövetsége Elnökségének nyilatkozatát, melyben kifejezik szolidaritásukat Kányádi Sándor és az általa képviselt ügy iránt.
- Nov. 15. Munkástüntetés Brassóban, becslések szerint 3-4 ezer ember részvételével. A tüntetők elfoglalták és feldúlták a helyi pártszékházat, és a megyei tanácsházát. A mintegy két óra múlva kivonult rendőri alakulatok könnygázgránátokkal és vízágyúval oszlatták szét a tüntetőket. Több száz embert letartóztattak. A romániai tájékoztatás december 4-én tett először említést a tüntetésről.)
- Dec. 15. Bukarestben – az országos pártkonferencia alkalmából – sajtóértekezlet tartottak a nemzetiségek oktatásának helyzetéről. Kijelentették, hogy a romániai magyar nemzetiségi középiskolások számaránya – másokkal összetéve – jobb az országos aránynál.
- Dec. 17. Genscher nyugatnémet külügyminiszter megbeszélései Bukarestben. A román külügyminiszterrel többek közt arról tárgyalt, hogy miként lehetne a romániai németek NSZK-ba történő áttelepülést meggyorsítani. A korábbi 11 ezer fős keretszámot kívánta 12 ezerre emelni. Román részről egyértelműen elutasították a nélkülöző lakosság részére szánt NSZK segélyszállítmányokat.
- Dec. 17. Az Európa Parlament határozatban ítélte el a romániai állapotokat, többek közt az erdélyi kisebbségekkel szemben diszkriminációt is.

[Összeállította: Kulcsár Árpád]

Híradás a Magyar Demokrata Fórumról

1987. szeptember 27-én Lakitelken megalakult a Magyar Demokrata Fórum, mely az ott összeállított Nyilatkozatban rögzítette alapvető céljait. Ezek közé tartozik olyan keretek kialakítása, melyek alkalmasak arra, hogy a társadalom tagjai számára biztosítsák a közmegegyezésben való részvételt. „A politikai és a társadalmi szervezetek jelenlegi rendszerében nincs biztosítva az önálló és független nézetek kifejtése. Ezért javasolják egy magyar demokrata fórum létrehozását, amely a folyamatos és nyilvános párbeszéd színtere lehetne.” Az első budapesti ülés a Jurta Színházban volt 1988. január 30-án. Ekkor a résztvevők a parlamentarizmus kérdését vitatták meg. A tanácskozást *Fekete Gyula, Bíró Zoltán és Für Lajos* vezette.

A Fórum valóban demokratikus volt, amennyiben bárki hozzászólhatott, elmondhatta a véleményét, így többen foglalkoztak az erdélyi menekültek problémáival. *Németh Géza* részletesen elemezte, kik azok, akik ténylegesen segítségre szorulnak, és milyen jellegű legyen ez a segítség. *Tamás Gáspár Miklós* felolvasta a Menedék Bizottság első nyilatkozatát (1. Beszélő 23).

Az első tanácskozáson kb. 500-an vettek részt. Ez a szám a második alkalomra sem csökkent, amikor (1988. március 6.) a kisebbségi kérdésekkel foglalkozott az MDF. Az első tanácskozáshoz képest változást jelentett, hogy míg az akkor előadónak felkért *Bihari Mihály* meg sem jelent, ezen az ülésen az elnöki asztalnál foglalt helyet.

A tanácskozást egy miskolci és egy kiskunmajsai küldött tájékoztatója nyitotta meg, akik beszámoltak a vidéki ülések technikai nehézségeiről, a helyi sajtó hiányáról; a miskolci küldött kiemelte, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megye elmaradottabb az ország más területeinél, bizonytalan a munkanélküliek további sorsa. „Az a véleményünk, hogy a válság leküzdése csak igazi reformok *következetes végrehajtásával sikerülhet*, és nem csupán egy vagy két terület reformjával. Reformokkal a gazdasági, a társadalmi és a politikai életben egyaránt.”

A vidéki résztvevők hozzászólása után az ülés alelnöke, *Bíró Zoltán* mondott bevezetőt. Mindenekelőtt pontosította a témát, hangsúlyozta, hogy az MDF ezen a tanácskozáson a határon kívül élő magyarság helyzetével foglalkozik. Elmondta, hogy a romániai magyarság végveszélybe került, ennek ellenére nagyon fontos, hogy a lehetőségekhez mérten, próbáljon saját hazájában maradni. Noha Erdély európai ügy, nem csak magyar, mégis elsősorban a mi feladatunk, hogy társadalmi összefogással segítsük az ott élőket. Kiemelte annak jelentőségét, hogy a kormány tehetetlensége végre megtört, méltatta Szűrös Mátyás felszólalásának értékeit. Végül leszögezte, hogy nemzet és hatalom között ez ügyben valódi konszenzus jöhet létre.

Jóó Rudolf hozzászólásában bejelentette, hogy egy hét főből álló kutatócsoport elemző tanulmányt írt Erdélyről, melyből kiderül, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek is súlyos helyzetbe kerültek. 1948 után az erdélyi magyarság perifériára szorult, az antidemokratikus politikai rendszerben fokozottan nőttek a kisebbségi értelmiség gondjai. „Románia Albániával együtt őrzi politikai rendszerében a sztálinista hagyományokat.” A román „államosított” társadalomban az egyének közügyekre gyakorolt hatása elenyésző. Az 1947-ig tartó rugalmas kisebbségi politika az ötvenes évek elejétől megváltozott. A taktikai jellegű rendeletek az évek folyamán nehezítették az erdélyi magyarság helyzetét. (1974: elszámolási rendelet: 1982: kivándorlási rendelet.)

Kiemelte, hogy a félillegálisban élő kultúra mellett utolsó támaszpont a kisebbségi egyház lehet. Végül a kérdés elterjedését elemezte a magyar köztudatban, onnan kezdve, hogy először az írók követelték az erdélyi kultúra hazai elismerését.

Joó Rudolf után *Csoóri Sándor* következett, akinek előadása nagy sikert aratott. Elemezte az Erdélyben élők lehetséges magatartásformáit. Idézte Németh Lászlót: „A kevesebb joga az élethez az, hogy különb. A kisebbség bizonyítványa az, hogy elit.” Legveszélyesebbnek a Bethlen Gábor-i életosztónt követő utat tartja: „Az egyezkedés a diktatúrákban az áldozat önmaga feladása”. Csoóri szerint a dél- és keleti-európai társadalmakban egyezkedés közben veszett el minden.

Kiemelte a román és a magyar nép történelmének egyes sorsfordulóit; elemezte mindkét nemzet „bűneit”. Ennek kapcsán megjegyezte, az, hogy 1968-ban Ceaușescu nem vonult be Prágába, önmagában még nem erény; erénnyé akkor lehetett volna, ha elkövetkezik a bukaresti tavasz.

„A bűnököt is osztályozni kell nagyság szerint, mint a legyeket.” Trianont eredendő bűnnek tartja, igazságos megoldás a felezés lett volna. Ezt a bűnt a románok nem ismerték fel, az állandó cél a gyöngébb földbe taposása. Pedig a kisebbségnek erkölcsi revízió kell! Végül még egy általános érvényű mondat: „A meglevőnél valamicskével több európaiságot!”

Ezután *Duray Miklós*, a magyar közönség számára nem ismeretlen, Csehszlovákiában élő geológus lépett a mikrofonhoz. Megpróbálta összefoglalni a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzetét 1918-tól egészen a közelmúltig. Hangsúlyozta, hogy lehetetlen kapcsolatot tartani az öszmagyarsággal, pedig ez elengedhetetlen volna.

Szócs Géza elítélte mind a román kormány sovíniszta, mind a magyar kormány tehetetlen politikáját. Hangsúlyozta, hogy Ceaușescu halála önmagában nem oldaná meg az erdélyi gondokat, erre nem építhető az ottaniak jövője. Sokkal többet érne, ha a magyar kormány határozottan lépne fel az emberi jogok betartásáért Romániában.

A Genfben élő költő felszólalása után *Cornel Roșca* román közgazdász kért szót, aki a Szabad Románia mozgalom tagja. A budapesti február 1-jei tüntetésért (lapunk híreiben részletes tájékoztató) köszönetet mondott, a zavartalan lebonyolításban a kormány demokráciára való fogékonyságát vélte felfedezni. Hangsúlyozta, hogy hazájában Ceaușescu diktatúráját mély felháborodással fogadják. Megállapította, hogy jelenleg a román államot Ceaușescu dinasztija jelenti, és hogy a román vezető az elmúlt évtizedek alatt több rosszat tett az országnak, mint egy háború. Fontosnak tartja, hogy ilyen nehéz körülmények között is javultak a két nemzet kapcsolatai.

Tamás Gáspár Miklós hozzászólásában Erdély történetéből három kritikus sorsfordulót emelt ki: Trianont, 1944 őszét, azaz a magyar közigazgatás összeomlását, végül a jelenlegi helyzetet. Románia és Magyarország közös érdekének nevezte Ceaușescu megbuktatását.

A március 21-ei ülésen a Fórum sajnálatát fejezte ki, hogy a Jurta Színház elhatárolta magát az összejövetelektől, s az épületet – nyilatkozata szerint – csak gazdasági megfontolásból bocsátotta a Fórum rendelkezésére. (1. Magyar Nemzet, 1988. 03. 12.)

Ez alkalomból *Mécs Imre* a történeti nehézségeket, a megoldatlan problémákat más hozzászólókhöz hasonlóan Trianonhoz vezette vissza. „Trianon olyan, mint az amerikai bilincs; minél jobban mocorog az ember, annál jobban vág a húsába.” A helyzet a második világháború után tovább romlott. „A magyarság helyzetét sem az erkölcs, sem az érzelmi momentumok, sem az önrendelkezés elve, sem az igazságosság nem befolyásolták.”

Czakó Gábor reflektált az előtte felszólalók előadásaira. Egyetértett azzal a megállapítással, hogy a demokratikus elveket tiszteletben tartó politikai élet megteremtése nélkül nincs értelme kisebbségi kérdésekről beszélni, de az erdélyi ügyek magyarországi megítélése nem nyerte meg tetszését. Hiányolta, hogy senkinek nem jutott eszébe az erdélyi lét legsúlyosabb problémáinak feltárása.

Dr. Nagy László ügyvéd: „Tisztelem embernek törvény előtti egyenlőségét, de nem ismerem el népek és nemzetek erkölcsi szintjének azonosságát.” Említette az újabb madéfalvi veszedelem lehetőségét, amennyiben fizikailag is megsemmisíteni készül a román állam a 3000 főnél kisebb lélekszámú településeket. „Erdély újra útra kelt!” Hiányolta a szövetségesek, különösen Lengyelország segítségét. Az aktív cselekvés szükségességét említette, hangsúlyozta, hogy egyetlen kormány vagy szövetségi rendszer sem akadályozhatja meg ezt, ugyanis nincs rá erkölcsi alapja.

Vásárhelyi Judit felhívta a figyelmet a külföldi sajtó pontos tájékoztatásának fontosságára. Mivel a román kormány nem hajlandó statisztikai adatokat közölni semmilyen belső ügyben, ezért Romániában gyakorlatilag megszűnt a tudományos élet, ezenkívül az erdélyiek az információk teljes hiányában elszigetelődtek a külvilágtól. Harmadik lényeges észrevétele volt, hogy a Fórum próbáljon higgadt, nyugodt és tárgyilagos lenni, senkit ne tévesszen meg a hivatalos sajtó pálfordulása, esetleges demagógiája. Mindenkor a kintélők érdekeit kell szem előtt tartani!

A Magyar Demokrata Fórum 21-ei ülésének egyik lényeges eredménye volt, egy közép-európai egyetem létrehozását kezdeményező ajánlat. Az ötlet Mécs Imrétől származott; Fazekas Csaba a megvalósításához 50 000 forintot ajánlott fel a Fórumnak.

Az MDF továbbra is folytatta munkáját. Az eddigi ülésekről elmondható, hogy a szervezés nem volt teljesen hibátlan, a tanácskozások inkább emlékeztettek színházi felolvasóestre, mint vitára. Ez a technikai kérdés nagyon fontos, ugyanis meghatározta a hangulatot az, hogy sokan nem kaptak szót – idő hiányában. A másik, szintén fogyatékoságnak tekinthető probléma, hogy néhány kivételtől eltekintve, a hozzászólások nem kapcsolódtak egymáshoz, nem került sor nyílt beszélgetésre, vagy vitára. Ennek egyenes következményeképp ugyanazt a gondolatot esetleg többször is elmondták a résztvevők, ugyanakkor sok értékes felszólalásra nem került sor. Az utolsó találkozón ez a szervezők és hozzászólók szerencsés együttműködése folytán némiképp módosult.

A Magyar Demokrata Fórum olyan kezdeményezés, amely lehetővé teszi mindenki számára, hogy egyrészt elmondhassa véleményét az egyes témákkal kapcsolatban, másrészt, hogy a szervezeten keresztül bekapcsolódjon abba a nagyon egyértelmű mozgási folyamatba, mely az utóbbi hónapokban felgyorsult. A Fórum a maga szerény lehetőségéhez képest teret biztosít a különböző kezdeményezésekhez.

Olyan tárgyalóasztal ez, amelyik mellé ugyanúgy odaülhet az ellenzéki író, mint a parlamenti képviselő, párttag és párton kívüli, a hatalom birtokosa és a hatalomból kikeresztett; bárki, aki szükségesnek, időszerűnek és elképzelhetőnek tartja a párbeszédet.

[Készítette: Kulcsár Árpád]

(A tervek szerint a Fórum teljes anyaga kiadásra kerül, ezért nem törekedtünk részletes beszámolóra, meglegdünk a főbb problémacsoportok egy-egy képviselőjének idézésével.)

Az MDF nyilatkozata és ajánlásai

Az I. Világháborút követő békeszerződések és rendelkezéseinek megfelelően a magyarság igen jelentős része az ország határán kívülre szorult. Az Erdélyben (Transylvánia) élő, akkor még több mint 2 és fél millió lelket számláló magyar népcsoport román impérium alá került. Ez a történelmi tény mindkét nép életében máig feldolgozatlan traumákat okozott. Magyar részről a kisebbségi helyzetbe való beilleszkedés, román részről a kisebbségek iránti magatartás kialakítása igen komoly szellemi erőfeszítést igénylő feladattá vált, ám e nehézségek demokratikus megoldására tett javaslatok csak papíron maradtak, sőt a kezdeményezőkre gyakorta számkivetés várt.

A romániai magyar nemzeti kisebbség beolvasztására irányuló törekvés folyamatos célkitűzése a különböző jellegű román politikai rendszereknek. A magyar nyelv, a nemzeti kultúra és hagyomány semmibevétele ma már vitathatatlanul ellenséges magatartás az egész magyarsággal szemben, s ezt manapság már az egész magyarság, kormányzat és társadalom, hazai és emigrációs közvélemény egyaránt így kénytelen tudomásul venni.

A romániai magyarok súlyos helyzete mindinkább Magyarország belső ügyévé is válik, tekintettel arra, hogy a magyarországi népesség számottevő részét, a tízmillió belföldi magyart rokoni és a baráti szálak fűzik a romániai milliókhoz. Az utóbbi évek szomorú jelensége a Romániából megindult menekültáradat és az onnan Magyarországra áttelepülni kívánók természetellenesen magas száma.

A romániai magyar nemzeti kisebbség nem rendelkezik politikai intézményekkel, érdekképviselői szervezetekkel, önerejéből nem képes helyzetén javítani, holott jogait azok a nemzetközi dekrétumok is szavatolják, amelyeket Románia is elfogadott.

A magyarságnak – sajátos helyzetéből fakadóan is – érdeke a térség országainak és népeinek együttműködése, a határok jelentőségének csökkentése, a nemzeti érdekek kölcsönös tiszteletben tartása, a nyelvi és kulturális egyenjogúság elismerése minden kisebbség számára.

A romániai magyarság helyzete és az ehhez való viszony a jelenkori magyar társadalmi, politikai és gazdasági válság egyik meghatározó elemévé vált, többek között éppen annak a különlegesen felemás viszonyulásnak a következtében, amely ezt a kérdést évtizedeken át nem létezőnek tekintette, s a határokon túli magyarság kérdéseivel küzdőket túlzó nacionalistának bélyegezte. A határokon túli magyarság sorsa érinti a magyar nemzeti öntudat minőségét, a közvélemény egészséges vagy beteg voltát, a kül- és belpolitikát, a politikai intézményeket, a társadalmi szervezeteket, a tömegtájékoztatást, a tudományos kutatást, valamint az oktatásügyet. Látható és szimpatikus jelei vannak a kérdéskörrel kapcsolatos új pártelvek kidolgozásának.

Mindezek alapján szükségesnek tartjuk megfontolni a következőket:

1. A magyar Alkotmányban kapjon helyet az az alapelv, hogy a magyar állam nemcsak szolidáris, de kötelezettséget is vállal a magyar anyanyelvűekkel, éljenek bárhol. Ezt megelőzően az Országgyűlés kezdeményezzen társadalmi vitát arról, hogy a Kárpát-medencében élő magyarság kultúra és anyanyelv tekintetében közösséget alkot, majd ennek eredményeképpen fogadjon el egy Elvi Nyilatkozatot a magyar nemzetről. Ez az Elvi Nyilatkozat tartalmazza a közép-európai sorsközösség gondolatát, az egymásra utaltság tényeit és az együttműködés normáit. A nyilatkozat előkészítésére és az össznemzeti

eszmecsere lebonyolítására az Országgyűlés kérjen fel társadalmi bizottságot, amelyben legyenek képviselve az állami pártszervek, a Hazafias Népfront, az egyházak, valamint az önálló társadalmi mozgalmak. Lehetőség szerint be kellene vonni az eszmecserebe a határon kívül élő magyarság képviselőit, valamint a hazai nemzetiségek köreit.

2. Legyen meghatározója az új, elvi alapokon nyugvó magyar külpolitikának a határon túli magyarsággal való emberi, kulturális kapcsolatok bővítésére való törekvés; az egy-két éve már érzékelhető kedvező folyamatok egészüljenek ki hosszabb távú stratégiai tervezéssel, a lehetőségek elemzésével; Magyarország továbbra is kezdeményezze nemzetközi fórumokon a nemzeti és etnikai kisebbségek kollektív jogainak elismerését; készüljön átfogó terv a magyar kulturális diplomácia lehetőségeiről, s e tervek végrehajtását az Országgyűlés ellenőrizze; képviselhessek az egyházak a jelenleginél nagyobb önállósággal a magyar anyanyelvűek felekezeti összetartozását; kapjanak a jelenleginél jóval nagyobb önállóságot a nemzetközi kapcsolatok ápolásában a művészeti szövetségek, az autonóm mozgalmak, valamint a magyar szellemi élet független képviselői.

3. Szükséges létrehozni egy a miniszterelnök által irányított szervezet, amely kormányzati szinten fogja össze a határon túli magyarsággal kapcsolatos teendőiket. E kormány szerv munkájának segítésére alakuljon állandóan működő konzultációs tanács. Fenti kormány szerv intézkedjék, hogy:

a) a kiemelt társadalmi kutatási programok között szerepeljen a közép-európai térség kortörténetének sokoldalú vizsgálata (Nemzeti ideológiák, előítéletek, nemzeti-kisebbségi jog);

b) legyen megnyugtató e kutatási programok szakember-utánpótlása;

c) tartassék számon a magyar nemzeti hagyomány és kulturális örökség határon kívüli része, mind Magyarországon, mint kint élők tudatvilágában (emlékművek, utcanévek, emléktáblák);

d) vizsgálják át szakemberek a tananyagot és a tankönyveket a magyarság politikai-földrajzi megoszlásának ismerete tekintetében, s ezen ismeretek megfelelő foka legyen alapkövetelmény mindegyik oktatási szinten; mérlegeltessék a felsőoktatásban, különös tekintettel a pedagógusképzésben egy magyarságismeret c. tárgy bevezetése.

4. A nyilvánosság halaszthatatlan demokratikus reformja során gyökeresen át kell formálni a tömegtájékoztatás e kérdésben tanúsított magatartását, ki kell küszöbölni e magatartás most még bántó tudatlanságait, közömbösségét, elvi bizonytalanságait; a tömegtájékoztatás műhelyeit minden szinten segíteni kell a tájékozódás és a tájékoztatás munkájában; pontosan meg kell határozni a nemzeti szempont tájékoztatáshoz fűződő állami érdekek és tilalmak körét.

Társadalmi részvétel nélkül a határon túli magyarság kérdésében sem lehet előre lépni. Demokratikus megújulás és nemzeti sorskérdések között nincs fontossági sorrend. A veszélyhelyzet minden magyart egyformán kötelez a cselekvésre a határon belül és kívül egyaránt. Az egyének kis cselekvéseinek és a nagyobb közösség elhatározó lépéseinek irányába kell hatniok.

Budapest, 1988. március 6.

A Magyar Demokrata Fórumtól függetlenül a gyakorlati munkában résztvevők egy csoportja szintén megvitatta a menekültügy konkrét teendőit, s megalkotott egy lehetséges elvi programot.

Jegyzőkönyv

azokról a kérdésekről és válaszokról, melyeket 1988 húsvéthétfőn Szilasligeten, a Megbékélés Közössége meghívására 40 erdélyi, magyar anyanyelvű menekült megvitattott és szavazással elfogadott

1. Mit tegyen a Magyar Kormány és a magyarországi magyarság a romániai (erdélyi) magyarságért?

– Szükségesnek tartjuk az adott helyzet nemzetközi nyilvánosságra hozatalát – egészen az ENSZ fórumáig!

– Szükségesnek tartjuk, hogy az oktatás kiszélesítése révén ismertessük meg a magyarországi lakossággal a történelmi Magyarország múltját és jelenét. Így hozzuk helyre az oktatás terén az elmúlt negyven év hibáit.

– Ugyanakkor kijelentjük, hogy egyéb magyarlakta tájegységek rovására nem igényeljük az erdélyiek segítségét.

2. Jelenleg a magyar hatóságok válogatás nélkül minden magyar anyanyelvű menekültnek ideiglenes tartózkodást és munkavállalási jogot biztosítanak. Föltételezzük, hogy ez a folyamat mennyiségi okok miatt sem mehet így sokáig. Amennyiben egyéni elbírálásra kényszerül a magyar hatóság, akkor milyen mércét alkalmazzon?

Amíg családegyesítésre nincs reális lehetőség, befogadjon-e olyanokat, akiknek férje, felesége vagy gyermekei otthon vannak?

Milyen rétegek, személyek befogadása kívánatos vagy nem kívánatos?

Javasoljuk, hogy a magyar hatóságok a következő mércét alkalmazzák:

1. A letelepülni akaró egyén legyen magyar anyanyelvű.

2. A letelepülni akarók legyenek vagy teljes család, vagy függetlenek.

3. A letelepülni akaró egyén mindenképpen kapjon befogadást, ha politikailag üldözött.

4. Azonban, akik már rendelkeznek tartózkodási engedéllyel, mindenképpen maradjanak itt.

5. A frissen érkezőknek hozzák tudomására, hogy Magyarországról továbbmenni nem lehet.

6. Minden réteg befogadását ajánljuk, kivételt képezzenek

– azok az értemiségiek, akik őrhelyükön dolgozhatnak (papok, pedagógusok, orvosok)

– kétes életű vagy bűnözők befogadását ellenezzük, határozott szűrést kérünk!

3. Hol, melyik országban kívánatos a magyar anyanyelvűek családegyesítése? Milyen nemzetközi segítséggel lehetne elérni, hogy Románia az otthonmaradottakat kiadja Magyarországnak? Helyes-e, ha a magyar hatóság némelyeket (akik ezt protekcióval ki tudják jární) családegyesítésre kienged most Nyugatra? Milyen visszhangot kelt ez az itt maradó többségben? Amíg a családegyesítés meg nem történhet, hogy segíthetik Magyarországot és a nemzetközi szervezetek az otthonmaradottakat?

Azt kívánjuk, hogy a magyar anyanyelvűek családegyesítése Magyarországon történjék a legrövidebb időn belül.

A családegyesítés érdekében kérjük: a Magyar Vöröskereszt és a Nemzetközi Vöröskereszt segítségét. A Bécsi Utótalálkozón a magyar képviselők vessék fel a mi problémánkat is. Tegyük közzé a mi helyzetünket a nemzetközi közvélemény előtt is. Az otthoniak

helyzete súlyos, mivel ismerve a jelenleg Romániában uralkodó merev álláspontot, nehezen tartjuk elképzelhetőnek a hivatalos úton történő segélyszállítások eljuttatását.

4. Jelenleg az a különös helyzet, hogy sok száz családot, akik legális úton kérvényezték a Magyarországra való áttelepülést a magyar hatóságok visszautasítottak. A menekültek viszont minden további nélkül itt maradhatnak. Ez visszatetszést szül azoknál, akik legális úton régóta várnak magyar engedélyre. Mi lenne a helyes megoldás?

A magyar hatóságok mérleget adják az ország befogadóképességét, a Magyarországról disszidálók és az ide érkezők számát, és ennek arányában továbbra is engedélyezzzék az erdélyi magyarok áttelepedését.

5. Mint közismert, többségében magyar anyanyelvűek várnak családgyűjtésre, de pár száz román és valamennyi német anyanyelvű is érkezett. Mi a helyesebb?

– A németeket azonnal továbbengedni, mivel a Német Szövetségi Köztársaság azonnal befogadja őket, s a románokat is azonnal továbbengedni, ha valamelyik állam befogadja őket? Mivel azonban így nekik nagyobb esélyük lenne a családgyűjtésre, mint az itt maradt magyaroknak, s ez a gyermekeikre váró magyarokban visszatetszést keltené, úgy éreznék, hogy „megint a románok járnak jól”, s ezért ők is tömegesen Nyugatra akarnának menni.

– Vagy: valamennyi családgyűjtést „egy csomagba” tenni, s csak egyidejűleg megoldani (így a románoknak és a németeknek is itt kell maradni és várni, míg mindhárom nemzet családgyűjtése egyidejűleg történik meg).

– Az első esetben indokolt-e és ha igen, miként lehetséges, hogy a nem-magyarokat befogadó országok garanciát adjanak, hogy a Magyarországra irányuló családgyűjtés érdekében eredményes diplomáciai lépéseket tesznek?

Javasoljuk a németeket azonnal továbbengedni, és az NSZK támogatását kérni egyidejűleg a Magyarországon letelepedők családjának gyűjtésére.

Javasoljuk a KEOK által eddig nyilvántartott románokat azonnal továbbengedni – nem hivatalos formában – a befogadó országokba, függetlenül a magyar családgyűjtéstől.

Javasoljuk, hogy a magyar hatóságok minden határátlépőt részesítsenek előzetes felvilágosításban azzal kapcsolatban, hogy Magyarország nem fogadhat, és a kiutazást sem biztosíthatja a jövőben, ez alól csak egyéni elbírálás esetén ad kivételt, abban az esetben, ha a beutazó ezt útlevele lejárta előtt indokolt okokból (családgyűjtés, üldözöttség stb.) kéri.

6. Mi legyen a románokkal?

Hogyan kerülhető el, hogy Magyarország a román menekülteket visszaadja Romániának? Ha Magyarország nem adja vissza őket, de egyelőre Nyugat sem fogadja őket, akkor mi a teendő? Segélyezésben, munkalehetőségben, ideiglenes tartózkodásban miként részesülhetnek? A románok Magyarországra menekülését szükséges-e korlátozni? Ha igen, miért és miként?

1. Emberi felelősségünk és a hazai, illetve az emigrációs románság rokonszenvének megnyerése és fenntartása miatt a már itt lévő román menekülteket semmiképpen nem szabad Romániának kiadni. Ellenkező esetben a társadalmi önkéntesség (bújtatás, tiltakozás, aláírásgyűjtés) útján az intézkedés végrehajtását meg kell akadályozni.

2. Távolilag Magyarországon való letelepedésüket ellenezzük. Letelepedésben kizárólag magyarokat (vagy magyarok román családtagjait) szabad részesíteni Magyarországnak. Az első pontból következőleg az egyre elégedetlenebb román menekültek mielőbbi, de nem hivatalosan meghirdetett Nyugatra való emigrálását feltétel nélkül biztosítani kell.

Hogy Nyugat fogadóképesse váljon, fel kell használni a nyugati román emigráció, az itthoni követségek támogatását. Ideiglenes tartózkodási engedélyt, munkalehetőséget kapjanak kiutazásukig.

3. Amennyiben Nyugat magatartása nem változik, a Magyarországra való román menekülést korlátozni kell oly módon, hogy a határon minden határátlépőnek tájékoztatót kell átadni. Ez tartalmazza, hogy Magyarország csak a magyarok számára biztosít letelepedést és ideiglenes tartózkodási engedélyt is csak politikailag üldözött román kaphat. Enélkül olyan román menekülthullám öntené el az országot, amely – amennyiben Nyugat nem fogadja őket – elviselhetetlen terhet jelentene az országnak. Ez a románok érdekének is megfelel, mert ők sem Magyarországon akarnak maradni.

7. Hogyan használja fel okosan a magyar hatóság az Országgyűlés által megszavazott 300 millió forintot, valamint a társadalmi közadakozásból befolyó pénzt, s a remélt nemzetközi segítyeket?

A pénz ne legyen szétszórva, szétszotgatva. Közös lakások építésének támogatására legyen fordítva, mert a munkaerő nagy részét az erdélyiek biztosítanák!

8. Milyen sürgős intézkedésekre lenne szükség beilleszkedésük érdekében? Továbbképzés, továbbtanulás, egyetemi továbbtanulás, adómentesség, kisvállalkozás megszervezése, lakáskérdés reális megoldása?

– Azoknak az erdélyieknek, akik főiskolára akarnak menni, a vállalatok biztosítsanak ösztöndíjat.

– Román állampolgárként is joguk legyen kisvállalkozást szervezni. Így nagyobb kereseti lehetőség mellett senki sem kívánczozna Nyugatra.

– Erdélyiek közös munkával vállalkoznának lakások építésére.

– Joguk legyen munka utáni, hétvégi mellékfoglalkozások adómentes gyakorlására pár évig, amíg otthont teremtenek.

9. Mi a véleményük az egyházi szeretetszolgáltatások munkájáról? Milyen továbbfejlesztést javasolunk?

1. A segélyosztást (ruha, pénz stb.) jobban meg kell vizsgálni: kinek, miért, mennyit, hányszor, valóban rászorul-e?

2. A személyes kapcsolatok elmélyítése, áttekinthetőbb, otthonosabb kisebb körök kialakítása révén.

A konferencia a felvetett kérdéseket kilenc csoportos szekcióban vitatta meg először, majd a kidolgozott válaszokat az egész közösség is megvitatta és szavazással a magáénak vállalta.

Az eredeti, kézzel írt válaszok, valamint a résztvevők neve és egyéb adatai a Megbélés Közössége irattárában vannak elhelyezve.

Mivel a fenti kérdések és válaszok a menekültügy jelen helyzetét sok tekintetben tükrözik, valamint figyelemreméltó gondolatokat tartalmaznak, a konferencia felhatalmazott, hogy mindazokkal megismertessem a Jegyzőkönyvet, akik a menekültkérdéssel felelősen foglalkoznak. Kérem, tekintsük tehát azzal a jóakarattal, amivel a válaszok íródtak, mivel a demokrácia alapelveihez tartozik, hogy akinek sorsával foglalkozunk, azoknak véleménye is mértékadó legyen előttünk.

Tisztelettel:

Németh Géza
okl. ref. lelkész

Szent-Iványi István

Rövid beszámoló a Menedék Bizottság eddigi tevékenységéről

A Menedék Bizottságot 1988. január 28-án alakítottuk meg egy budapesti magánlakáson azzal a szándékkal, hogy minden lehető módon és hatékonyan segítségére lehessünk a Romániából érkező menekülteknek. A Menedék Bizottság voltaképpen ad hoc bizottság, alapító tagjait nem más szervezetek delegálták és közöttük az egyetértés és együttműködés elsősorban a bizottsági munka tárgyát képező menekültügyre terjed ki. Az alapítók között van lelkész és orvos, irodalomkritikus és mérnök, tudományos kutató és filozófus.

Bár bizottságunk létrehozása már Szűrös Mátyás KB-titkár nyilatkozata után került sor, a kibocsátás napjaiban még nem lehettünk bizonyosak abban, hogy a titkár szavait tettek és intézkedések fogják követni, ezért első nyilatkozatunkban a sürgető intézkedések meghozatalára nyomatékosan felhívtuk a kormányzati szervek figyelmét. A Menedék Bizottság alapnyilatkozatában kettős feladatot tűzött ki maga elé: egyfelől a nyilvánosság tájékoztatását, a hatóságok ezirányú működésének ellenőrzését, további lépések, intézkedések politikai nyomás útján való kikényszerítését, másfelől az akkor különösen égetően szükséges közvetlen, gyakorlati segítségnyújtást (jogi tanácsadást, ruha- és pénzsegélyezést, állás- és munkaközvetítést).

Bizottságunk első nyilatkozatát Tamás Gáspár Miklós olvasta fel a Magyar Demokrata Fórum január 30-ai rendezvényén.

A nyilatkozat a Jurta Színház falain belül és kívül egyaránt kedvező fogadtatásra talált; számtalan magánember, egyházi és világi közösség, szervezet képviselője keresett meg minket segítséget vagy együttműködést ajánlva.

A karitatív, segítő-tájékoztató munka folytatásához elengedhetetlen feltételnek bizonyult egy ügyfélszolgálati irodahelyiség megszerzése. A kézenfekvő megoldás minden bizonnyal egy e célra alkalmas helyiség bérlete lett volna, de ezt a megoldást elvetettük, mert az adományokból származó korlátozott anyagi eszközeinket teljes egészében a menekültek megsegítésére kívántuk fordítani.

Bizottságunk két tagja tevékeny részt vállalt az Evangélikus Egyház Bocskai úti tájékoztató- és segítőszolgálatának szervezésében, illetve működtetésében. Március 22-től működik a hét valamennyi munkanapján elérhető telefonos ügyfélszolgálati tájékoztató irodánk, ahol egyfelől a beérkező felajánlásokat regisztráljuk, valamint a minket felkereső menekülteknek ügyintézési tanácsokat adunk, szállást, állást és munkát közvetítünk.

Célkitűzéseinkkel rokonszenvező jogászok és ügyvédek önkéntesen felajánlották ingyenes segítségüket a menekültekkel foglalkozó jogsegélyszolgálat javára. Tervbe vettük egy menekülteknek szánt tanácsadó füzet magyar és román nyelven történő kiadását, összeállításán jogászai közreműködéssel bizottsági tagjaink már dolgoznak.

Összegyűjtöttük a menedékjogra és menekültügyre vonatkozó, vonatkoztatható hatályos magyar jogszabályokat, ezek betartását és rendelkezésre álló eszközökkel folyamatosan ellenőrizzük. Első nyilatkozatunk óta változatlanul aktuálisnak tartjuk a kérdés új, átfogó törvényszintű rendezését. Igényt tartunk a javaslatlattel jogára a törvény elvei-

nek kialakulását, technikai részleteinek kidolgozását illetően. Továbbra is kötelességünknek érezzük a magyarországi menekültügy gyakorlati működésének ellenőrzését és a tapasztalt jogsérelmek vagy diszkriminációk elleni tiltakozást (ezt tettük a Menedék Bizottság április 10-ei közleményében is).

Immáron két nyilatkozatunkban is leszögeztük, de talán nem árt harmadszor is megismételni, hogy a Menedék Bizottság senkit sem bátorít arra, hogy elhagyja hazáját, szeretteit és menekülteként egy másik országban kezdjen új életet. Természetesen a tömeges menekülés egyetlen lehetséges megoldásának a romániai belső viszonyok normalizálódását tekintjük – leghőbb óhajunk, hogy mielőbb megszűnjenek azok a kényszerítő körülmények, amelyek miatt mostanság tízezzrel hagyják el hazájukat román állampolgárok. De tudomást kell vennünk arról is, hogy a jelenlegi helyzetben a menekültek többsége számára nincs visszaút – alapvető emberi és erkölcsi kötelességünknek tartjuk, hogy segítsük beilleszkedésüket Magyarországon.

Mint említettem, a Menedék Bizottság menekültügyi tevékenység folytatására jött létre és ebből adódóan általában nem foglal állást a menekültüggyel nem összefüggő kérdésekben, de természetesen fenntartja magának a jogot arra, hogy az emberi méltóságot vagy a kisebbségi jogokat sértő intézkedések ellen tiltakozzék, bármely országban történjék is az.

A Menedék Bizottsággal az alábbi telefonszámon, illetve postacímen lehet felvenni a kapcsolatot: 750-730, hétfőtől csütörtökig 16 órától.

Budapest I., Attila u. 71.

(Az itt közölt cikket Szent-Iványi István, a Menedék Bizottság egyik alapító tagja lapunk felkérésére írta, s így az nem tekinthető a Menedék Bizottság hivatalos beszámolójának vagy közleményének.)

Más...

Hűség és szolgálat?!

Hűség és szolgálat címmel szép kiállítású, tartalmas kötet látott napvilágot 1987 végén a Kolozsvári Református Egyházkerület kiadásában. A 351 oldalas tanulmánygyűjtemény emlékkönyvként jelent meg D. Nagy Gyula püspöki szolgálatának 25. évfordulójára. A kötet tartalma igen változatos. Gerincét teológiai tárgyú írások képezik, de mellett irodalom-, művészet- és egyháztörténeti tanulmányok is szerepelnek. Érdemesnek tartjuk közölni listájukat, annál is inkább, mivel szerzőik helyzetükből adódóan korlátozottabb lehetőséggel rendelkeznek, hogy nevüket és munkáikat megismerhesse a közvélemény és a képességeiknek megfelelő helyet foglalhassák el a tudományos teljesítményeket számon tartó emberek tudatában. Álljon itt tehát az írások felsorolása:

Z. Albu Zoltán:	Curriculum vitae (D. Nagy Gyula életrajza)
Kozma Zsolt:	Közösségben Istennel
Bustya Dezső:	A Jób-legenda és a bibliai Jób-könyvének egyetemessége
Molnár János:	Énekesek, hangszerek és feliratok a zsoltárokból
Eszenyeiné Széles Mária:	János próféta, az engedetlen szolga
Geréb Zsolt:	A történet-kritikai iskola Jézus-kutatása
Horváth István:	Krisztus hatalma az egyház szolgálatában
Teleky Mihály:	Pál apostol végrendelete
Nagy László:	Az imádság kérdése a XX. századi Pál-kutatás első évtizedében
Csutak Csaba:	Evangélium és törvény
Juhász Tamás:	Tanítás – építés – hitvallás
Gálfy Zoltán:	A zsoltárok első magyar nyelvű fordítása
Nagy József:	A franciaországi reformáció. Béza Tödör küldetési Kálvin leveleinek tükrében.
Mózes András:	Abate János élete és szolgálata püspöki hivatala megkezdéséig
Péntek Árpád:	Az ótordai református templom építéstörténete
Sipos Gábor:	A krasznai kókuszdiópohár
Borbáth Dániel:	Kijelentés, szentírás, igehirdetés
Csiha Kálmán:	Az igehirdető személyisége a prédikációban
Székely Károly:	Huszonöt év mérföldkövei

A mű értékes és fontos része a Vetési László által a Kolozsvári Református Egyházkerület elmúlt negyedszázadáról összeállított 20 oldalas kronológia. A könyvben továbbá számos szövegek közt kép és 25 képtábla található.

Az igényes, színvonalas kötet megjelenése azért is külön öröm, mivel az erdélyi magyar tudományosság publikálási lehetőségei közismerten igen szűkek.

A kötet bevezetőjében a szerzők közössége igen visszafogott szavakban fejezi ki tiszteletét D. Nagy Gyula kolozsvári püspök iránt. Erre az elmúlt 25 év eseményeinek ismeretében minden okuk megvolt: D. Nagy Gyula tevékenységéről meglehetősen rossz vélemény alakult ki Erdélyszerte, és sajnos nem megalapozatlanul. Anélkül tesz sorozatos engedményeket és szolgálatokat a pártállamnak, a hatalomnak, hogy ennek egyháza hasznát látná. Sok esetben keresztényhez és magyarhoz egyaránt méltatlan magatartást tanúsít. Az erdélyi református közösség érdekeinek hathatósabb és eredményesebb szolgálatára törekvő embereket pedig nemhogy támogatná, de éppen elszigetelésükre, munkájuk akadályozására törekszik. A hatalom mindenesetre értékelte tevékenységét, hiszen hatszor részesítette magas állami kitüntetésben.

Nagy Gyula irányvonalával szemben legmarkánsabban Tőkés István püspökhe-lyettes, a kolozsvári Teológia professzora képviselt más álláspontot, s emiatt a püspök kényszernyugdíjaztatta. A 25 éves püspöki évforduló kapcsán Tőkés István véleménye Romániában nem kaphatott nyilvánosságot, de úgy véljük mondandója mindenképp figyelemreméltó, ezért itt közöljük.

[*Kulcsár Árpád*]

Újabb reformációi felhívás

Azért írom, hogy „újabb”, mert az előbbit a postán vagy máshol leállították. A szabályosan felbélyegzett boríték nem jutott el rendeltetési helyére. Szégyenkezem, hogy ez megtörténhetett. És az ok?...

Az 1979 óta törvénytelenül működő és a bosszú magatartásában lankadatlan Nagy Gyula „püspök” megünnepelte negyedszázados „szolgálati” évfordulóját. A saját szavai szerint addig marad hivatalban, ameddig megoldódik az utódlás kérdése a „43”. püspök után. Tehát újból nem a testületek döntenek, hanem az önkényt képviselő személy.

Senkinek nem lehet fogalma arról, hogy mi történik „a kulisszák mögött”, akárcsak „negyedszázaddal” ezelőtt: 1962-ben amikor váratlanul feltűnt a nem sejtett „új név”, amelyet vártak és kértek. Azt azonban mindenkinek tudnia kell(ene), hogy a ref. egyház-kormányzat „ex lex” állapotának és sokféle romlásának a mélyen fekvő oka a reformáció fele útján maradt episzkopális egyházrend, aminek példázója az említett jubiláló „egyházfő”. A fontos egyházrendi ügyről olvassuk a Nagy Géza „Fejezetek a magyar ref. egyház 17. századi történetéből” című könyvében:

„A – puritanizmus – vezetője Tolnai Dali János... A magyarországi református egyház megújításának céljával az ő kezdeményezésére alapít Londonban szövetséget a magyar diákok egy csoportja. Írásban így fektetik le az elhatározásukat: »A mi Urunk Jézus Krisztusunk szentséges nevében... megesküdünk az ő szentségének életünkbeli követésére, hogy holtunkig őt szolgáljuk az ő erejéből...« Az egész keleti magyar reformátusság legjobbjai vannak itt képviselve... Egy részük hazatért és hozzákezd... a három keleti egyházkerület reformációjához... A liga tagjai prédikációikban és házi áhítatok alkalmával súlyos bírálatban részesítik az itthoni egyházi és iskolai állapotokat... s kifogásolják a püspöki és esperesi hatalommal való visszaéléseket. Állítólag megegyeznek abban, hogy se superintendens (= püspök), se senior (= esperes) az ecclesiában ne legyen, azaz ambulatorius (= ciklusos) legyen az tiszt.”

A mi időnkben tehát (évszázadok múltán!) nincs szó valamely új kezdeményezésről, hanem az evangéliumi szellem történelmi gyökerű és hosszú évek óta törvényesen igényelt érvényesítéséről. Nem a „püspök” elnevezést kell eltörölni, hiszen az senkinek sem árt, hanem az életfogytig tartó jelleget, kiküszöbölve ezáltal az anomáliák tartós lehetőségét, s helyreállítva az ősi tisztségviselés méltóságát.

A közvetlen feladat a Zsinat egybehívása és – kezdésként – egyetlen artikulusváltoztatással a püspöki tisztségviselés időtartamának a megállapítása, amint ezt 1948-ban maga a Kultuszminisztérium is javasolta. Egyidejűleg természetesen be kell indítani az új Statutum kidolgozását az egységes (= országos) evangéliumi egyházrend helyreállítása véget. Ne a „püspöki utódlás” foglalkoztasson balgán, hanem személyi és egyéb opportunisták érdekei elejtésével együtt járó új „ugarszántás”. A Krisztus-Fő iránti engedelmességben a „43”. püspököt nem követheti „utód”. Ennek legjobb igazolója a „negyedszázados” „szolgálat”. Ha pedig önös érdekből mégis követné, akkor érdemileg a legjobb akarat mellett is csak az egyházkormányzati romlás, bomlás (esetenként a korrupció) folytatódik.

A „hűség” és „szolgálat” székelkárólyos stb. beállítása (= az igazság ellentétje) nem egyéb, mint korlátolt elmék pletykáinak rögzítése, de mindenképp olyan történelemhamisítás, amelyet Krisztus iránti engedelmességben csak megvetni és korrigálni szabad, s ellene szóban és írásban tiltakozni.

A jelen felhívást minden presbitériumnak olvasnia kellene és megvitatnia. Ez – sajnos – megvalósíthatatlan. Akihez azonban eljut, gondoljon az Igére: „Akihez van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezetnek.”

Az „Ecclesiam semper reformanda” 1988. évi feltétele alatt...

Az 1987. évi reformációi megemlékezés alkalmából

Tőkés István

FÉLIX-FÜRDŐ	Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen, legjobban javalva. Uj bérlő. Uj berendezéssel és villanyvilágítással.
NAGYVÁRAD MELLETT	::
Téli és nyári gyógyhely.	

WORDUA.

A kliséket Wolfner M. műintézete készíti.

„A szabadságunk ugyan álom...”
– Sütő András Álomkommandó című drámájáról –

Az idei színházi évad kiemelkedő eseménye volt az Álomkommandó bemutatója a Vígszínházban, amely – amellet, hogy langyos színházi életünket önvizsgálatra készítheti – egyben politikai tettként is értelmezhető. Sütő művét azoknak a remekműveknek a sorába kell illeszteniünk, amelyek bizonyosan évek, évtizedek, ha ugyan nem évszázadok múltán is szerepelnek majd a színházak repertoárján. Talán nem tűnik túlzásnak a kijelentés: Sütő András ezzel a drámával – amelyet sok-sok kiváló alkotás előzött meg és fog remélhetőleg követni – pályafutásának egyik csúcspontjára érkezett. Műve az egyetemes magyar kultúrán belül csak a legnagyobb alkotásokkal említhető együtt, és általános emberi mondandója okán jó esélye van arra, hogy megtalálja útját az európai és világszínpadokra.

Mint minden igazán nagy és jelentős alkotás, Sütő darabja is többretegű mű, amelynek fő témája az a zsarnokság, ami miatt például a szerző nem jelenhetett meg a budapesti bemutaton. A zsarnokság paroxizmusának szinonimája szomorú századunkban: Auschwitz. Itt játszódik a darab egyik rétege, a másik pedig „bárhol, ahol megtörténhet”. Például egy képzeletbeli, de nagyon is ismerős diktatúra állami színházában, ahol az auschwitzi 12. számú Sonderkommandó lázadásáról szóló darab próbái folynak. Lehet-e diktatúrában színházat csinálni a diktatúráról? Mennyire rímel egymásra a mű és a közeg, amelyben létrejön? Hol ér véget a színpad és hol kezdődik az élet színpada? Lehet-e Auschwitz után verset írni? Vagy a főszereplő Manó-Júliusnak van igaza akkor, amikor azt mondja: „Auschwitz után a drámát sem írni kell: hanem megakadályozni! Elhárítani! És tiltakozni, tiltakozni fulladásig.” Nem ezt teszi vajon Sütő András is egyre kétségbeesettebben a borzalomról szóló költőien megdöbbentő darabjaiban, amelyek a *Szúzai mennyegzőtől* az *Adventen* át az *Álomkommandóig* határozott ívet mutatnak, makacs következetességgel egyazon jelenséget boncolgatva: a mai zsarnokságok természetrajzát? Az egyetlen – de mindennél hatékonyabb fegyverrel, ami még megmaradt neki – az anyanyelven kimondott, leírt szóval. Még akkor is, ha „mindig a nyelvét akarják kiszakítani. A másnyelvűsége miatt”. Hiszen a nyelv fegyver is lehet, és a belügyi biztos ekképpen kesereg: „a szavait nem bilincselhetem meg”. Ott, ahol a szólásszabadság játékosan és véresen komolyan a bitófán lóg, és a nép még „gyermekkorát” éli, a művészet időleges menedéket nyújthat, de végleges oltalmat nem. A tarkónlövés ugyan kimarad a darabbeli darabból, de a „tarkónlőtt szavak” és az örök, időtlen kisebbség drámája nem marad meg a szavak szintjén. A színpadi rabtartó és a valódi életbeli kollégája a megalázott, gyermekeitől megfosztott Július tudatában egy pillanatra eggyé válik, és ez elég a tragédiához. Az igazi zsarnok helyett – akinek képe ott lóg a falon – tehetetlen dühében színigazgató-barátját lövi le. Sütő sok-sok apró drámából összeálló tragédiájának ez a csúcspontja, az eltiport, emberi mivoltában állandóan meggyalázott művész kétségbeesett és céltalan gesztusa, amellyel kilép rab és rabtartó már-már bensőséges viszonyából, a többségi-kisebbségi alapon szelektáló hamis logika világából. Abból a kegyetlenül aktuális, Európa keleti felén sok helyen még ma is vallott esztelenségből, amely szerint „aki nem táncol velünk, ellenünk táncol”. Hiszen „Auschwitz sem a gázkamrák-

kal kezdődött, hanem a mítosszal, a felsőbbrendűség mítoszával”, a másként gondolkodók, érzők, beszélők diszkriminációjával, akikkel „büntetésből százszor énekeltetik el a Himnuszt”. Ezen a ponton válik Sütő darabja egyetemes példázattá és figyelmeztetésé, a kelet-európai kisépek életét napjainkban is beárnyékoló dühödt sovinizmus vádiratává. Mivel erdélyi író magyar nyelvű darabjának budapesti előadásáról van szó, amelyre abban az időszakban került sor, amikor a magyar kormány hosszú évek struccpolitikája után végre ráébredni látszik elemi kötelezettségeire a határon túl élő magyarsággal kapcsolatban, Sütő darabja nagy visszhangot váltott ki. Rögtön hozzá kell tennünk: esztétikai kvalitásai alapján egy „Erdély-konjunktúra” előtti időszakban is megállta volna a helyét és ennek nem csupán a szegényes hazai termés az oka. Az Álomkommandó olyan megrázó erejű művészi példázat, amelyet – sajnos – valószínűleg még sokáig műsoron lehet tartani a XX században s talán még azon túl is. Örök figyelmeztetésül.

[Nagy Zsolt]

Rozsnyay

SERAIL

pipere-
különle-
gességei

kipróbált, közkedvelt és igen elterjedt szerek — **Serail-arczenőcs** kiváló hatású szeplő ellen, az arcot fehériti és bársonypuhává teszi. Kis tégely 70 fillér, nagy tégely 1 korona 40 fillér. — **Serail-crème** nappali használatra 1 korona. **Serail-hajszesz** hajhullás és korpaképződés ellen. Kiváló hatású. Hajnövést elősegíti. 1 üveg 1 korona 50 fillér. — **Serail-puder**. Kitűnő pipere-por fehér-, rózsas- és crème színben. 1 doboz 1 K. **Serail-szappan** 1 drb 60 fillér. — **Valódi epeszappan** 1 drb 80 fillér. — **Serail-szájviz** 1 üveg K 1.50.

Kapható **Török József** gyógyszertárban Budapesten és **Rozsnyay Mátvás** gyógytárában, **Arad Szabadság-tér**.

Ajánló bibliográfia
az Erdéllyel kapcsolatos magyarországi könyvkiadásból
1987. 2. félév

Szépirodalom

1. Árpily Lajos: Álom a vár alatt (két verses elbeszélés)
2. Asztalos István: Hurcolkodás (novellák)
3. Beamy Sándor: Ősztönök erdeje (kisregények)
4. Benedek Elek: A farkas és a róka (mesék)
5. Benedek Elek: A vitéz szabólegény (mesék)
6. Hegyi Endre: Fenyőtoboz (válogatott versek)
7. Jánky Béla: Szerencsefű (versek)
8. Janus Pannonius: Búcsú Váradtól (29 magyar fordításban)
9. Kemény János: Vadpáva (regény)
10. Kiss Jenő: Folyó és tó (válogatott versek)
11. Mészáros Sándor: A kék hegyeken túl (irod. szociográfia)
12. Páskándi Géza: Lélekharang (három dráma)
13. Raffy Ádám: Heródes (regény)
14. Szilágyi István: Kő hull apadó kútba (regény)
15. Tamási Áron színjátékai
16. Tamás Menyhért: Balbina (kisregény)
17. Tóth István: Ha azt mondom, hogy élek... (versek, műford.)
18. Vári Attila: Holtak köve (elbeszélések)

Irodalomtörténet, kritika, esszé

19. Fegő Lajos: Sütő András irodalmi munkássága
20. Lakatos Éva: Magyar irodalmi folyóiratok (23-26. köt.)
A Petőfi Irodalmi Múzeum bibliográfiai füzet sorozata
21. Sütő András: Sikaszói fenyőforgácsok (cikkek, naplójegyz.)
22. Pomogáts Béla: Jelenidő az erdélyi magyar irodalomban
23. Irodalom és ideológia a 16-17. században

Nyelvészet

24. Bárczi Géza: A magyar nyelv története (egy. tk. 5. kiad.)
25. Kázmér Miklós: Tallózás nyelvünk történetében (névtan, szótó)

Történelem

26. Ács Zoltán: A harmadik honalapítás
27. Apor Péter: Metamorphosis Transylvaniae
28. A magyar protestantizmus, 1918-1948. (tanulmányok)
29. Bartha Antal: A magyar honalapítás
30. Bölöny József: Magyarország kormányai, 1948-1987
31. Dán Róbert: Az erdélyi szombatosok és Péchi Simon

32. Deák Ferenc: Adalék a magyar közjoghoz (reprint kiad.)
33. Demény Lajos: Parasztfelkelés Erdélyben, 1437-38
34. Dombrády Lóránd: A Magyar Királyi Honvédség, 1919-1945
35. Frank Ignác: A közigazgatás törvénye Magyarhonban, 11-19. sz.
36. Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza (3. köt.: Heves, Hont, Hunyad, Keve, Kolozs, Komárom, Krassó, Kraszna, Küküllő megye és a Kun-ság térképmellékletekkel)
37. Hangay Zoltán: Erdély választott fejedelme, Rákóczi Zsigmond
38. Hercegh Géza: Magyarország külpolitikája, 869-1919
39. Hory András: Bukaresttől Varsóig (diplomáciatörténet)
40. Juhász Gyula: Magyarország nemzetközi helyzete és a magyar szellemi élet. 1938-1944
41. A magyar történelem nagy alakjai 8. Az aradi vértanúk
42. Magyarország története 6/1. és 6/2. köt. 2. jav. kiad.
43. A magyar történettudomány kézikönyve
44. Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblázatokkal 1-4. köt.
45. Miskolczi Ambrus: A brassói román levantei kereskedőpolgárság kelet-nyugati közvetítő szerepe
46. Romsics Ignác: Gróf Bethlen István politikai pályája 1901-21.
47. Történeti bibliográfia

Politológia, nemzetiségi kérdés

48. Aczél György: Szocializmus és nemzeti kérdés
49. Helyünk Európában I-II. (tanulmánygyűjtemény a 20. sz.-ból)
50. Kurkó Gyárfás emlékére (szemelvények cikkeiből, beszédeiből, a róla szóló írásokból)
51. Mocsáry Lajos: Nemzetiség

Tudomány- és művelődéstörténet

52. Jakó Zsigmond-Radu Manolescu: A latin írás története
53. Magyar agrártörténeti életrajzok 1. köt. A-H
54. Magyar biokertek a 17. sz.-ban (in: Nadányi János kolozsvári traktátusa)
55. Majdán János: A „vasszekér” diadala. A magyarországi vasútépítés 1914-ig
56. Rapaics Raimund: A magyarság virágai (A virágkultusz története)
57. Ráduly János: Mikor a szolgának téli esztendeje... (A kibédi gazdai szolgák életéből)
58. Szilágyi Ferenc: Kőrösi Csoma Sándor élete nyomában

Művészettörténet

59. Jankovics Marcell: „Csillagok között fényességes csillag” (Erdélyi templomok Szent László-ábrázolásai)
60. Ezer év mesterművei. A magyar művészet képeskönyve
61. Soproni Olivér: Az életfa és a madár a kerámián
62. A magyarországi művészet története, 1300-1470
63. A magyar reneszánsz udvari kultusza

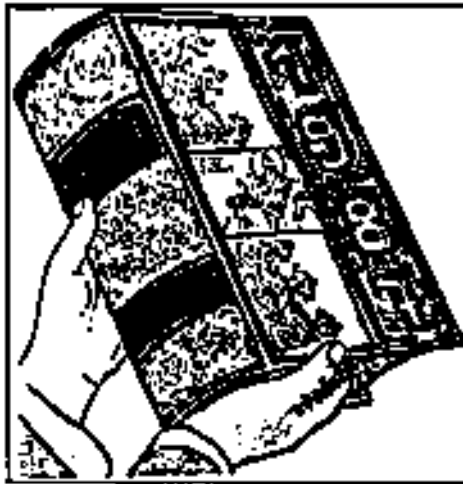
Néprajz

64. Barabás – Gilyén: A magyar népi építészet
65. Benedek Elek: Magyar mese- és mondavilág
66. Borsai Ilona: Magyar népi gyermekjátékok
67. Ipolyi Arnold: Magyar mythologia (reprint kiad.)
68. Kriza János: Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtemény
69. Kunt Ernő: Az utolsó átváltozás. A magyar parasztság halálképe
70. Lükő Gábor: A magyar lélek formái (reprint kiad.)
71. Szabóky Zsolt: Nézd elméjüket az ács embereknek
(fotóalbum erdélyi fatemplomokról)
72. A magyar népzene tára 7. Népdaltípusok
73. Magyar néprajzi lexikon 1-5. (2. kiad.)

Román szerzők magyarul

74. Ciobanu, Mircea versei
75. Ibrăileanu, Garabet Adela: Töredék Emil Codrescu naplójából
76. Ispirescu, Petre: Mesék
77. Petrescu, Cezar: Rózsakeringő (válogatott novellák)
78. Sadoveanu, Mihail: Perzsa diván (3. kiad.)
79. Soreacu, Marin: Papírorozslán
80. Slavici, Ioan: Az erdei lány
81. Mihailescu, Florin: Hortensia Papadat-Bengescu
82. Uricaru, Eugen: Vladia (regény)

[Készítette Bartók Györgyi és Nóvé Béla.]

Hírek, események

1988. február 1-jén a Charta '77 felhívására egyes európai városokban tüntetések voltak a román diktatúra ellen. Budapesten a román nagykövetség előtt (Thököly út 72.) gyűltek össze az emberek. Négy órakor mintegy 450-500 tüntető jelenlétében Tamás Gáspár Miklós felkapaszkodott a követség vasrácsos kerítésére és rövid beszédet mondott. Megfogalmazta, miért is jöttek ide a tiltakozók: a nemzetiségi elnyomás ellen emelnek szót. Beszéde után hazamenetelre szólított fel, hiszen a tömeg megjelenése demonstrálta az együttérzést a romániai kisebbségek mellett. Utolsó szavait – Éljen a magyar-román barátság! – hosszú taps kísérte. Az eseményeket távolról civil ruhás rendőrök figyelték, de nem avatkoztak közbe. Feltűnt néhány rendőrautó is. Tamás Gáspár Miklós beszéde után néhány tüntető transzparenszeket húzott elő, amelyeket megpróbáltak kitűzni a kerítésre, de ezt már a rendőrök megakadályozták. Többen gyertyát gyújtottak, majd a tömeg lassan megindult a Keleti pályaudvar felé. Újra kibontották az egyik feliratot, amelyen emberi jogokat követeltek a Romániában élő népeknek, de ezt a rendőrök ismét eltették velük. A tüntetők a Keletinél lassan széteszlottak.

Egy héttel később a bukaresti rádió úgy kommentálta az eseményeket, hogy Európa-szerte Ceaușescu 70. születésnapjának tiszteletére „rokonszenvtüntetések” zajlottak...

*

A Magyar Vöröskereszt segélyraktára 1988. április 25-től a VI. kerületi Rózsa Ferenc u. 95. sz. alatt üzemel. Naponta (szombat kivételével) 9.30-tól 15.00-ig fogadnak ruha-segélyeket, illetve ezek kiosztása is ebben az időben történik. A pénzbeli támogatásokat az OTP 508-11468-0 számlára lehet befizetni.

Több egyházi misszióról is tudomásunk van. Ezek közül a legjelentősebb a Rákosszentmihályi Református Egyházközösség tevékenysége. A római katolikus egyházak közül a városmajori plébánián, valamint a Kerepesi úti kis Szent Teréz-templom plébániáján folyik igen élénk munka a menekültek megsegítéséért. Az evangélikus egyház Bocskai út 10. szám (812-159) alatt levő irodájában naponta foglalkozik az erdélyi menekültekkel.

*

A különböző társadalomtudományi és közművelődési körök és klubok, főként a felsőoktatási intézményekben igen fontos szerepet vállalnak a kisebbségi kérdés, és ezen belül is az erdélyi kérdés több oldalról történő bemutatásával, elemzésével. Az elmúlt hónapokban számos ilyen rendezvényre került sor.

A Budapesti Műszaki Egyetem Stoczek utcai kollégiumában március 2-án Ara-Kovács Attila tartott előadást a román titkosrendőrségről, a Securitateről és válaszolt a különböző kérdésekre. Előtte bevezetőként levetítették a „Kései Császár” című Ceaușescuról szóló osztrák dokumentumfilmet. Ugyanitt március 14-én volt Raffay Ernő: „Erdély 1918-19” c. előadása.

A Közgazdasági Egyetem Támpont Stúdiójának rendezésében március 3-án Fülöp Mihály, Barabás Béla és Csapody Miklós előadására került sor az 1945 utáni Erdélyről, „Történelem és kisebbség” címmel.

Az ELTE Tanárképző Főiskoláján az Erdei Ferenc Körben március 17-én, 24-én és 31-én Enyedi Sándor, Erdélyből áttelepült színháztörténész tartott előadás-sorozatot Erdélyről. Ugyanitt március 22-én volt Berecz András népdalénekes csángó estje.

A Népművészeti Baráti Körben március 19-én vetített Váradi P. Pál és Borbély G. Anikó „Pünkösöd Kalotaszegen” c. videófilmjét. Bevezetőt mondott Lackovits Emőke.

Az ELTE Körösi kabinet (Budaörsi úti koll.) rendezésében március 28-án került sor Romsics Ignác: „Erdély kérdése a két világháború közötti magyar külpolitikában” c. előadására. Ugyanitt április 13-án Für Lajos: „Kisebbség és kultúra” c. előadása hangzott el.

A Széchenyi Casinóban március 22-én „Táltos kőparipán” címmel erdélyi irodalmi művekből, táncokból, dalokból készült összeállítást mutattak be (Dobos Kati, Fabatka együttes, JATE Kamara Táncsoport). A bevezetőt Annus József tartotta. Ugyanitt március 28-án vetítettek a bukovinai székelyek hányattatásairól szóló „Sír az út előttem” c. filmtrilógia „Keresztúton” c. részét. Majd beszélgetés volt a film alkotóival Csoóri Sándorral, Sára Sándorral, valamint Andrásfalvy Bertalannal. Április 6-án Görömbei András és Ablonczy László beszélt Sütő András „Sikaszói fenyőforgácsok” c. kötetéről.

Április 27-én szintén a Casino rendezésében az Egyetemi Színpadon volt a Sára-Csoóri filmtrilógia másik két részének vetítése (Hazátlanok, Hazatértek). Utána beszélgetés következett Sára Sándorral, Csoóri Sándorral és Domokos Pál Péterrel.

A Rakpart klub április 28-án a Jurta Színházban rendezett vitaestet „Hogyan látjuk ma a bécsi döntéseket” címmel. A kitűnő vitaindító előadást Juhász Gyula történész tartotta.

A szentendrei Petőfi Egyesületben február 26-án Virt László Márton Áronról tartott előadást.

A debreceni Tudományegyetem „Balközép” klubjában március 7-én, 10-én és 21-én vetítették le Sára-Csoóri Sír az út előttem című filmtrilógiáját.

Március 24-én pedig Tóth Ágnes a bukovinai székelyek telepítéséről tartott előadást.

*

A színházak műsorában az utóbbi időben örömdetesesen megszorodtak az erdélyi vonatkozású előadások. Éveken át csak az Egyetemi Színpad gondoskodott műsoraival arról, hogy az erdélyi irodalom alkotásai rendszeresen jelen legyenek a főváros színházi életében. (pl. a Forrás-kör és Tompa László estjei.)

Megépülésétől, 1987 tavaszától kezdve a Jurta Színház műsorpolitikájában is erős hangsúlyt kap az erdélyi tematika. Előadásai rendkívül fontosak nemzeti önismeretünk szempontjából. Külön említést érdemel Márton Áron erdélyi püspöknek emléket állító műsoruk, melynek első felében Domokos Pál Péter beszél a jeles főpap életéről, majd pedig Márton Áron íásaiból hangzanak el részletek. A „Gondolatok Erdélyről” c. előadásuk Ion Lancranjan viharos visszhangot kiváltó könyvének jellemző részleteiből és egyéb idekapcsolódó írásokból készült, jól szerkesztett, koncepciózus összeállítás. Érzelmeket is megmozgatva úgy tudja elgondolkodtatni a nézőt, hogy világossá válik: nem pusztán indulatok felkorbácsolása a cél, hanem az égető kérdések felelősségteljes tisztázása és tudatosítása.

Műsorukon szerepel még ezenkívül Sütő András: „Nagyenyedi fügevirág”, Kányádi Sándor: „Kétszemélyes tragédia”, Páskándi Géza: „A vigéc”, valamint „Emlékezés Szabédi Lászlóra”, „Emlékezés a csángók menekülésének 40. évfordulójára”, és Domokos Pál Péter előadása a csángók eredetéről. 50 év után először itt került bemutatásra Nyíró József „A Jézusfaragó ember” c. műve.

*

A Néprajzi Társaság, a Nyelvtudományi Társaság, a Történelmi Társulat és a TIT szervezésében 1988. január 26-án tudományos konferenciát tartottak a Tudományos Akadémián „A moldvai csángók eredete és települése” címmel. A konferenciát Petrás Ince János születésének 175. évfordulója alkalmából rendezték.

Balogh Sándor elnöki megnyitója után Domokos Pál Péter Petrás Ince János életútjáról beszélt. Ezt követően Benda Kálmán a moldvai csángók 16-18. századi történetéről tartott előadást, Benkő Lóránd pedig a moldvai csángók eredetét és települését a nyelvtudomány szempontjából vizsgálta. Gunda Béla előadása a moldvai magyar népi műveltség néprajzi jellegét elemezte. A konferencia felkért hozzászólói Halász Péter, Simon Péter és Vékony Gábor voltak.

*

Május 10-én volt a Jurta Színházban az „Őszinte beszélgetés a hazaszeretetről” c. est, a Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság szervezésében. Az irodalmi és zenei műsor szünetében osztották ki a Társaság által erdélyi menekültek javára rendezett gyűjtéséből befolyt 110 ezer forintot 1000 forintos segélyek formájában. A 110 ezer forintból 50 ezret egy magát megnevezni nem kívánó GMK ajánlotta föl, további 50 ezret az NSZK-beli, Tübingenben bejegyzett Erdélyi Ifjúsági Szervezet, míg 10 ezret egyéb adakozók. Az összegből 8 ezer forintot német, 27 ezret román, 75 ezret pedig magyar menekültek kaptak.

A Bajcsy Társaság egyik képviselője ismertette azt a nyilatkozatot, melyet a Társaság a magyar kormányhoz juttatott el. Ebben a romániai falvak megsemmisítése elleni tiltakozásra szólítják fel a kormányt.

Az Erdélyi Ifjúsági Szervezet jelen lévő képviselője Gabriel Maria Trischler felolvasta azt a nyilatkozatot, melyet az ENSZ-hez küldtek, azt kérve, hogy a világszervezetnek legyen magyarországi menekültügyi bizottsága, és az ENSZ emelje föl szavát a romániai nemzetiségi diszkrimináció ellen.

*

Az AB Független Kiadó gondozásában megjelent „A magyar kisebbség helyzetéről és a nemzetiségi kérdéstről” c. tanulmánykötet. A Magyar Demokrata Fórumon is szereplő Duray Miklós „Az európaiság Közép-Kelet-Európában: valóság vagy csupán vágy?” általánosabb érvényű elemzésére külön felhívjuk a figyelmet. A hivatalos könyvkiadásban több nemzetiségi kérdéssel foglalkozó mű látott napvilágot. A „Közös dolgaink” sorozatban pl. legutóbb Rehák Lászlónak a „Nemzet, nemzetiség, kisebbség Jugoszláviában” c. kötete. Sajnálatos, hogy a megjelenéssel egyidőben zajlott Szabadkán Vicei Károly pere. A vádirat szerint „nemzetiségi, vallási és jogi gyűlöletet szított” a 43 éves helybeli kendergyári alkalmazott. Vicei, akinek „büne” az volt, hogy síkraszállt a magyar nyelv használatáért és tisztaságáért, két és fél év börtöntüntetést kapott. (L. Magyar Szó, 1988. február 12., 13., 21. sz.)

*

A Közgazdasági Egyetemen működő Rajk László Szakkollégium gyűjtést rendezett az erdélyi menekültek javára. Mint a Közgazdász c. egyetemi lap május 5-ei száma írja 14.250 Ft folyt be, amit a Rákosszentmihályi Református Egyházközségen keresztül juttatnak el a rászorulóknak. Az összegből 10 ezer forintot a továbbtanuló fiatalok támogatására fordítanak, a fennmaradó részt pedig egyéb célokra.

Ezúton hívjuk fel az érdeklődők figyelmét a különböző köröket, klubokat összefogó Klubtanács kiadványára a Füzet-re (eddig két száma jelent meg), melyben számos Erdéllyel kapcsolatos információ, hír és egyéb írás olvasható. Felelős szerkesztője Bégány Attila (cím: 1111 Budapest, Stoczek u. 5-7. Kollégium. Tel.: 812-171) A kiadvány példányszáma sajnos korlátozott.

Az erdélyi menekült értelmiségiek április 16-tól kezdve minden második szombaton délelőtt a Budapesti Műszaki Egyetem Stoczek utcai kollégiumának társalgójában tartják összejöveteleiket.

A Határ/idő/napló 1987. évi számainak cikkjegyzéke

Bevezetők

Ajánló sorok – az első lapra	1. sz.	1. o.
„A Maros Makónál árad, máshol apad...”	2-3. sz.	2-3. o.
Tanévnyitó	4-5. sz.	6-8. o.
„Jos cu dictatorul – le a zarnokkal!”	6. sz.	5. o.
Román Barátaink! (Nyílt levél román és magyar nyelven.)	6. sz.	6-9. o.

Itthon vagy otthon?

Beszélgetés egy erdélyi áttelepülttel	1. sz.	3-6. o.
Beszélgetés Erdélyből áttelepültekkel	2-3. sz.	4-9. o.
Beszélgetés Erdélyből áttelepültekkel	4-5. sz.	10-13. o.
Beszélgetés Erdélyből áttelepültekkel	6. sz.	10-12. o.

Vámmentett útijegyzet

Határepizód	1. sz.	7. o.
Kolozsvári séta	1. sz.	7-10. o.
Bukarest-blues	1. sz.	10-12. o.
Hírek és rémhírek	2-3. sz.	10-11. o.
Találkozó	2-3. sz.	11-13. o.
Pillanatképek I.	2-3. sz.	13-15. o.
„Halálnak halála” – Házsongárd pusztulása	2-3. sz.	15-17. o.
Nyugati út-levél	4-5. sz.	14-16. o.
Pillanatképek II.	4-5. sz.	17-19. o.
Válasz/út/levél Erdélyből	6. sz.	13-15. o.
Vásárfia	6. sz.	16. o.

Kézirat gyanánt

Erdély története – szerepzarban	1. sz.	13-14. o.
Erdély története – az első évezred leleteinek tanúsága	2-3. sz.	18-20. o.
Az Erdély-történet sajtóviszhangja (cikkbibliográfia)	2-3. sz.	21-23. o.

Több mint játék! („A történelemhamisítás veszélyes játéka” c. tanulmánykötetről)	2-3. sz. 24-25. o.
Az erdélyi oktatásügy fejlődése I. – A középkortól 1918-ig	4-5. sz. 20-25. o.
A MADOSZ első országos kongresszusára emlékezve	4-5. sz. 26-29. o.
Ember a tájban	6. sz. 17-24. o.
A második bécsi döntés	6. sz. 26-40. o.

Kiemelés tőlünk

Nicolae Ceaușescu a nemzetiségi dolgozók ülésén. (Előre, 1987. március 1.)	1. sz. 15-18. o.
Nyílt vita Románia és Magyarország között (Magyar Szó, 1987. március 5.)	1. sz. 19. o.
A szovjet nagykövet cáfol (Magyar Szó, 1987. február 28.)	1. sz. 20. o.
Románok és magyarok vitája (Politika, 1987. március 7.)	1. sz. 21-23. o.
„Az igazság kifogatása” (Neue Zürcher Zeitung, 1987. március 4.)	1. sz. 24-25. o.
Szenátusi határozat a romániai kisebbségi jogokról (Szász Zoltán washingtoni beszámolója)	2-3. sz. 26-27. o.
Képviselőházi szavazás a román vámkedvezményről (Szász Zoltán beszámolója)	2-3. sz. 27-28. o.
A magyar kormány és az MTA nyilatkozata (Népszabadság, 1987. április 2.)	2-3. sz. 30. o.
„Hirdetés” (The Times, 1987. április 7.)	2-3. sz. 31-36. o.
A kisebbség megsemmisítése Erdélyben (Helsingin Salomat, 1987. július 8.)	4-5. sz. 30-37. o.
A román nézőpont (East European Reporter, Vol. 2. N. 3.)	4-5. sz. 37-42. o.
„Harcolnunk kell” (Beszélő-beszélgetés Király Károllyal)	4-5. sz. 43-51. o.
Angol sajtóvita az Erdély története című könyvről (Times Literary Supplement, 1987. október-november)	6. sz. 41-45. o.
Jön...! Jön...! Ion Mihai Pacepa: Red Horizons	6. sz. 52-55. o.

Pro memoria

Interjú Petru Grozával (részlet), 1946	2-3. sz. 38. o.
Márton Áron levele Petru Grozával, 1946.	2-3. sz. 39-41. o.
Szemelvények a román alkotmányból	2-3. sz. 42-43. o.
1940 Erdély – Bibó István kéziratföredéke	4-5. sz. 52-57. o.
Márton Áron 1944-es beszéde	6. sz. 56-59. o.

Jövevényzavak

Kányádi Sándor: Könyvjelző (vers)	1. sz. 27. o.
Szócs Géza: Elküld az élet Perzsiába (vers)	1. sz. 27. o.
Bodor Ádám: Tudnivalók a szénégetőkről (novella)	2-3. sz. 44-45. o.
Kenéz Ferenc: Latin-Amerikában is élnek latin-amerikai írók; Királytörvény (versek)	2-3. sz. 46. o.
Szávai Géza: Örökkévalóság (novella)	4-5. sz. 58-60. o.

Markó Béla: A felejtés rímei; Életünkben a pátosz; Szenvedéllyel szólunk-e még?; A nyelv diadala (versek)	4-5. sz. 62-63. o.
Vári Attila: Szülőföldem – Afrika (novella)	6. sz. 60-63. o.

Más

Példamondatok (szövegmontázs)	1. sz. 28-30. o.
Hiánylista	1. sz. 31. o.
Kulturális rövidhírek	2-3. sz. 47. o.
Magyarországi keresztények erdélyi hittestvéreikért	2-3. sz. 48-50. o.
A Bethlen-alapítvány felhívása	2-3. sz. 51-52. o.
Gyorsmérleg az Alapítvány helyzetéről	2-3. sz. 53-54. o.
Az 1986-os erdélyi tárgyú könyvek ajánló bibliográfiája	2-3. sz. 55-59. o.
A „História” erdélyi tárgyú cikkeinek repertórium	2-3. sz. 60-61. o.
Ajánló bibliográfia (Az Erdéllyel kapcsolatos magyarországi könyvkiadásról – 1987. I. félév)	4-5. sz. 64-66. o.
Trócsányi Zsolt 1926-1987	4-5. sz. 68. o.
Trócsányi Zsolt munkái	4-5. sz. 68-69. o.
Átadták a Bethlen-díjakat	6. sz. 64-65. o.
A brassói események és következményei	6. sz. 66-68. o.
Szolidaritási nyilatkozat	6. sz. 69. o.
Az Európai Parlament elítéli Romániát	6. sz. 70. o.
Tiltakozás a romániai menekültek ügyében	6. sz. 71-72. o.
„Az igazságnak sokféle arca van” (filmkritika)	6. sz. 73-74. o.
Rövid hírek	6. sz. 75-77. o.

Hirdetések felvételek a kiadóhivatalban VII., Dehánypalota 12.	Bevételekkel szives- kedjük lapunkra hívaj- kozni.
--	--

[*Tóth István Gábor*]

Március tizenötödikére

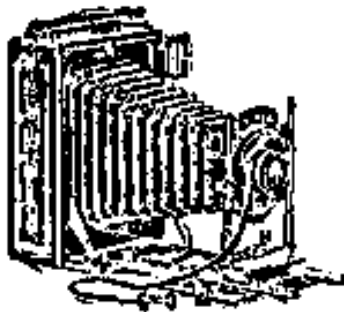
A Duna jobbpartján
nyilall a szó, s a hiány:
„hass, alkoss, gyarapíts”
és múlt századi fényt
álmod ránk Bem: közös
erőfeszítéseink emlékműveinél.
És... – nincs tovább? Csak át
a kivirágzott hídon? – Az ám –,
de ni: őrzubbony pisszegve lesi
merre vezetnek sorsunk útjai,
s no lám: mécseseink sarkai
koppannak jövőnk talapzatán
talán, ha ez az édeni fény
segít meglelni halottaink
gerinc-boltozatát.
Mert nem ott a sír, hol a
bajt kimondták, hanem ott
ahol némaság tüntet
s némasággal büntet
az egycsatornás valóság.
De szól a dal – bármily sehonnai –
valahogy csak meg kell vallani,
hogy méltóságunk ünnepe a mai.

Sumar

Revista „Határ/idő/napló” este o revistă independentă care apare la Budapesta, și se ocupă cu problema minorității maghiare din România. În acest prim număr din anul al doilea de apariție, continuăm seria interviurilor noastre cu refugiați din Transilvania, de astă dată realizat cu un inginer român. Poemul lui Sándor Márai „Orație funerară” deși scris acum 30 de ani este și astăzi actual: prezintă dezrădăcinarea și simțămintele înstrăinării ale emigraților. Sub rubrica „însemnări dezrobite” aflăm două pastile despre umanismul acelora care păstrează imaginea pământului natal și despre absurditatea dictaturii Ceaușescu. „Oprește-te unde au stat strămoșii tăi” scria poetul István Horváth în anul 1946, într-o situație mult asemănătoare. Documente: interviu cu scriitorul român Dan Petrescu, publicat de revista franceză Libération; fragmente din comunicatul comun dat publicării cu ocazia convorbirilor dintre Kádár și Ceaușescu din 1977; un nou episod din cartea „Orizonturi Roșii” al fostului șef al Securității din România, I. M. Pacepa aflat acum în emigrație. Cronologia anului 1987 conține cele mai interesante evenimente petrecute în Transilvania.

Concepția grupurilor Menedék Bizottság (Comitetul Refugiaților) și asociației calviniste Megbékélés Közössége (Comunitatea Resemnării) se integrează procesului inițializat de Forumul Democraților Maghiari. Recenzii: 1. despre piesa lui András Sütő, „Államkommandó” (Brigăzile de vis) 2. volumul omagial dedicat episcopului reformat din Cluj-Napoca Gyula Nagy. Bibliografia comprehensivă a publicațiilor despre, și în legătură cu Transilvania, apărute în Ungaria, în a doua parte a anului 1987.

Cuprinsul numerelor revistei apărute pînă acum, și cîteva știri actuale. În final o poezie dedicată aniversării Revoluției din 15 martie 1848 care rămîne totdeauna actuală.

Summary

„Határ/idő/napló” is an independent review published in Budapest dealing with present day Romania focusing mainly on problems of the Hungarian minority living there. In our first issue of the second volume we are going to continue the series of interviews with the Transylvanian refugees: this time with an engineer of Rumanian nationality. The poem entitled „The Funeral Oration” by Sándor Márai, though, was written more than 30 years ago still vividly represents the rootlessness and the passions of alienation of emigrants.

Under the title of „Undeclared notes” you can find two sketches on the human faith of those who still believe in the image of their native land besides a writing about the absurdities of the Ceausescu-regime. „Stop Where Your Forefathers Stood” wrote the poet István Horváth in 1946 in a situation with which nevertheless has kept its relevance. Documents: an interview with the Rumanian writer Dan Petrescu from the French review Libération; fragments of the 1977's Kádár-Ceausescu statement; further episodes from „Red Horizons”, the memoir of I. M. Pacepa, the emigrant ex-chief of the Rumanian Secret Service. Chronological summary of the 1987's most important events concerning Transylvania. Views of the Megbékélés Közössége (Community of Reconciliation – a Calvinist Church organisation) and of the Menedék Bizottság (Refugee Committee) are embodied in the process initiated recently by the Forum of Hungarian Democrats. Review: 1. on the drama „Álomkommandó” (Dream Brigade) of András Sütő 2. on the book dedicated to Gyula Nagy bishop of the Calvinist Church in Klausenburg. Comprehensive bibliography of the publications on and in connection with Transylvania published in Hungary during in 2nd half of 1987.

List of articles published so far in our review, and some recent news. Finally a poem on the occasion of ever-protesting anniversary of Hungarian Revolution on 15th March 1848.

*

Az újság ára – 80 Ft – adomány, az önköltség feletti összeget erdélyiek megsegítésére fordítjuk.

[*A lapszám illusztrációit századeleji lapok hirdetéseiből Szücs György válogatta.]*